

Emma Lamminen

**ASIAKKAIDEN KOKEMUKSIA YHDYSKUNTAPALVELUN SUO-
RITTAMISEEN VAIKUTTAVISTA TEKIJÖISTÄ**

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosionomi AMK
Joulukuu 2019**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Joulukuu 2019	Tekijä/tekijät Emma Lamminen
Koulutusohjelma Sosionomi AMK		
Työn nimi ASIAKKAIDEN KOKEMUKSIA YHDYSKUNTAPALVELUN SUORITTAMISEEN VAIKUTTAVISTA TEKIJÖISTÄ		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho	Sivumäärä 29 + 5	
Työelämäohjaaja Eeva-Liisa Luomala		
<p>Tämän opinnäytetyön tavoite on tuoda esiin opinnäytetyön tilaajan, Oulun yhdyskuntaseuraamustoimiston, Kokkolan toimipaikan yhdyskuntapalvelua suorittavien asiakkaiden kokemuksia yhdyskuntapalvelun suorittamiseen vaikuttavista tekijöistä. Kokemuksista tuodaan esiin tekijöitä, jotka asiakkaiden subjektiivisten kokemusten mukaan vaikuttavat vahvistavasti tai heikentävästi yhdyskuntapalvelurangaistuksesta suoriutumiseen. Tarkoituksena on, että opinnäytetyössä saavutettujen tulosten perusteella asiakkaiden kokemuksia voidaan hyödyntää muokkaamaan Kokkolan toimipaikan asiakastyötä vastaamaan entistä tehokkaammin asiakkaiden tarpeisiin.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisella työotteella, tutkimusmenetelmänä käytettiin avointa ja puolistrukturoitua haastattelua. Haastattelut toteutettiin asiakkaiden anonymiteettiä kunnioittaen yksilöllisesti neljälle yhdyskuntapalvelurangaistusta suorittavalle asiakkaalle. Haastatteluaineiston tulkinta toteutettiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, jonka avulla löydetään keskeisiä merkityksiä haastattelun kertomuksesta. Tarkoituksena on, että opinnäytetyön tuloksia olisi mahdollista hyödyntää Oulun yhdyskuntaseuraamustoimiston lisäksi muissakin Suomen yhdyskuntaseuraamustoimistoissa. Opinnäytetyön tietoperustaa ohjaa rikosseuraamusalan keskeinen käsitteistö, joka muodostaa yhdyskuntapalvelun viitekehyksen.</p> <p>Keskeiset tulokset yhdyskuntapalvelun suorittamiseen vaikuttavista tekijöistä muodostuivat Rikosseuraamuslaitoksen toiminnasta, asiakkaan toiminnasta sekä asiakkaan elämäntilanteesta. Merkittäviksi tekijöiksi nousivat muun muassa päihderiippuvuuden hallinta, sosiaalisen tuen ja kannustamisen saaminen, Rikosseuraamuslaitoksen edustajan ja asiakkaan välinen vuorovaikutus, asenne ja motivaatio, osallisuus sekä asiakkaan voimavarat. Lisäksi opinnäytetyössä selvitettiin yhdyskuntapalvelua suorittavilta asiakkailta yhdyskuntapalvelurangaistuksen palveluohjauksen kehittämismahdollisuuksista, jotka muodostuivat lähinnä käytännön tekijöistä.</p>		
Asiasanat asenne, asiakas, kokemus, motivaatio, osallisuus, päihteet, sitoutuminen, sosiaalinen tuki, sosiaalinen verkosto, vuorovaikutus, yhdyskuntapalvelu		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date December 2019	Author Emma Lamminen
Degree programme Bachelor of Social Services		
Name of thesis CLIENTS' EXPERIENCES OF FACTORS THAT IMPACT CARRYING OUT COMMUNITY SERVICE		
Instructor Eeva-Liisa Luomala	Pages 29 + 5	
Supervisor Anne Jaakonaho		
<p>The purpose of this thesis was to adduce the thesis commissioner's, The Community Sanctions Office of Oulu, Kokkola Office clients' experiences of the factors that impact carrying out community service. The experiences adduce factors that, according to the subjective experiences of the clients, have a reinforcing or diminishing effect on community service punishment. The aim is that based on the results obtained in this thesis, the clients' experiences can be utilized to shape the client work of the Kokkola Office to respond to the needs of its clients even more effectively.</p> <p>The thesis was carried out using a qualitative approach, the research method being an open and semi-structured interview. The interviews were conducted considering the individual anonymity of four clients serving community service punishment. The interpretation of the interview materials was carried out with a material-based content analysis, which identifies the key meanings of the interviewee's narration. The aim was to make it possible to utilize the results of the thesis in not only Oulu Sanctions Office, but also in other Community Sanctions Offices in Finland. The theory of the thesis was guided by the fundamental conceptual framework of the criminal sanctions field, which forms the theoretical framework of community service.</p> <p>The main results of the factors affecting carrying out community service consisted of the actions of the Criminal Sanctions Agency, the client's actions and the client's situation of life. In addition, the thesis determined the possibilities for developing community service punishment practices according to the clients carrying out community service. Significant factors included the management of substance abuse, gaining social support and encouragement, interaction between a representative of the Criminal Sanctions Agency and the client, attitude and motivation, and the client's assets.</p>		

Key words attitude, client, commitment, community service, experience, interaction, intoxicants, motivation, participation, social network, social support
--

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Asenne, motivaatio ja sitoutuminen

Tässä opinnäytetyössä asenteella, motivaatiolla ja tarkoitetaan asiakkaan suhtautumista yhdyskuntapalvelurangaistukseen, rangaistuksen suorittamiseen ja muihin rangaistukseen liittyviin tekijöihin. Sitoutumisella tarkoitetaan asiakkaan sitoutuneisuutta yhdyskuntapalvelurangaistuksen suorittamiseen ja rikoksettomaan elämäntapaan.

Asiakas

Tässä opinnäytetyössä asiakkaalla, tuomitulla ja haastateltavalla tarkoitetaan oikeuden määräyksestä Rikosseuraamuslaitoksen valvonnan alaisuudessa yhdyskuntapalvelurangaistusta suorittavaa henkilöä. Tässä opinnäytetyössä ihmistä tarkastellaan holistisen näkökulman valossa, jossa huomioidaan ihmisen fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja henkisen ulottuvuuden muodostama kokonaisuus.

Kokemus

Tässä opinnäytetyössä kokemuksella tarkoitetaan asiakkaan henkilökohtaista näkemystä yhdyskuntapalvelusta ja siitä suoriutumiseen vaikuttavista tekijöistä. Kokemus sisältää asiakkaan asiantuntijuuden omaan elämäänsä.

Ohjaus, sosiaalinen tuki ja kontrolli

Rikosseuraamuslaitoksen työhön sisältyy asiakkaan sosiaalisen selviytymisen tukeminen ja ohjaus kohti rikoksetonta elämäntapaa. Kontrolli perustuu yhdyskuntaseuraamusten velvollisuuksien rikkomisesta seuraaviin sanktioihin, jotka määrittellään laissa yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanosta (400/2015.)

Osallisuus

Tässä opinnäytetyössä osallisuudella tarkoitetaan asiakkaan osallistumista ja mahdollisuutta osallistua rangaistuksensa täytäntöönpanon suunnitteluun ja päätöksentekoon mukaillen Lakia yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanosta (400/2015.)

Palvelun laatu ja palvelu- ja sosiaaliohjaus

Tässä opinnäytetyössä palvelun laadulla tarkoitetaan toiminnan eli palvelun vaikuttavuutta, tehokkuutta ja eettisyyttä, sekä palveluohjauksen oikea-aikaisuutta ja yksilöllisyyttä. Tässä opinnäytetyössä sosiaaliohjauksella tarkoitetaan sosiaalihuoltolain mukaista sosiaalipalvelua, jonka tavoitteena on neuvonnan ja ohjauksen keinoin tukea asiakkaan hyvinvointia ja osallisuutta.

Perhe, ystävät, sosiaalinen verkosto ja voimavarat

Tässä opinnäytetyössä perhe, ystävät ja sosiaalinen verkosto tarkoittavat yhdyskuntapalvelua suorittavan asiakkaan henkilökohtaista lähiverkostoa. Voimavaroilla tarkoitetaan asiakkaan kokemia henkilökohtaisia elämäntilanteen aiheuttavia tekijöitä, jotka vahvistavat tai heikentävät yhdyskuntapalvelurangaistuksesta suoriutumista.

Päihteet

Tässä opinnäytetyössä päihteillä tarkoitetaan laissa yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanosta (400/2015) määriteltyjä yhdyskuntapalvelun suorittamisen aikana kiellettyjä aineita.

Rikosseuraamuslaitos, yhdyskuntaseuraamustoimisto ja yhdyskuntapalvelu

Rikosseuraamuslaitos on oikeusministeriön alainen toimija, jonka tehtävänä on osaltaan kantaa vastuuta yhteiskunnan turvallisuudesta vaikuttamalla rikosten uusimiskäyttöön ja syrjäytymisvaaraan. Rikosseuraamuslaitoksen työtä ohjaavat arvot oikeudenmukaisuudesta, ihmisarvon kunnioittamisesta, turvallisuudesta sekä uskosta ihmisen mahdollisuudesta muuttua ja kasvaa. Yhdyskuntaseuraamustoimistot vastaavat alueellisesti yhdyskuntaseuraamusten täytänöönpästä. Yhdyskuntapalvelu on ehdottoman vankeustuomion sijasta tai ehdollisen vankeusrangaistuksen lisäksi annettava rangaistus, joka sisältää vähintään 14 ja enintään 240 tuntia Rikosseuraamuslaitoksen valvonnan alaisuudessa suoritettavaa palkatonta työtä. Yhdyskuntapalvelun suorittamista ohjaa rangaistuksen suorittamisesta tehty suunnitelma, jonka rikkominen johtaa sanktioon. Yhdyskuntapalvelun tavoitteena on tukea tuomitun edellytyksiä sosiaaliseen selviytymiseen ja rikoksettomaan elämään. (Rikosseuraamuslaitos 2017, 2019.)

Vuorovaikutus

Tässä opinnäytetyössä vuorovaikutuksella tarkoitetaan Rikosseuraamuslaitoksen työntekijän ja asiakkaan välistä vuorovaikutusta, joka muodostuu verbaalisesta ja non-verbaalisesta viestinnästä, eli puheesta sekä ilmeistä, eleistä ja äänenpainosta.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE.....	3
2.1 Tutkimuskysymykset	3
2.2 Opinnäytetyön kulku	4
2.3 Laadullinen tutkimusote.....	5
2.4 Avoin ja puolistrukturoitu haastattelu.....	5
3 OPINNÄYTETYÖN KESKEINEN TIETOPERUSTA	6
3.1 Yhdyskuntaseuraamustoimisto osana Rikosseuraamuslaitosta	6
3.2 Yhdyskuntapalvelu rangaistuksena	7
3.3 Palvelu- ja sosiaaliohjaus rikosseuraamustyössä	8
3.4 Sosiaalinen tuki ja kontrolli rikosseuraamustyössä.....	8
3.5 Motivoiva keskustelu, vuorovaikutus ja asenne yhdyskuntapalvelussa	9
3.6 Yhdyskuntapalvelu ja päihteiden käyttö	10
3.7 Yhdyskuntapalvelun palvelupaikan valinta ja aikataulu.....	11
3.8 Perhe ja voimavarat yhdyskuntapalveluksessa.....	12
4 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI JA TULOKSET	14
4.1 Haastattelujen analyysi.....	14
4.2 Opinnäytetyön eettisyys, reliabiliteetti ja validiteetti	20
5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	23
6 POHDINTA	25
LÄHTEET	28
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tilaajana on Oulun yhdyskuntaseuraamustoimiston, Kokkolan toimipaikka. Yhdyskuntaseuraamustoimisto kuuluu osaksi oikeusministeriön alaisuudessa toimivaa Rikosseuraamuslaitosta ja sen keskeinen toiminta painottuu vapaudessa suoritettavien yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanoon. Yhdyskuntaseuraamustoimistojen tarkoituksena on toimeenpanna ja valvoa vapaudessa suoritettavia yhdyskuntaseuraamuksia sekä vähentää rikosentekijöiden uusintarikollisuutta. Yhdyskuntapalvelu on yhdyskuntaseuraamukseen lukeutuva rikoslain mukainen rangaistus rikoksesta, joka voidaan tuomita enintään kahdeksan kuukauden ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta tai lisäyksenä vähintään kahdeksan kuukauden pituiseen ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Yhdyskuntapalvelu sisältää palkatonta työtä yhteiskunnan hyväksi. Yhdyskuntapalvelua säätelee laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta. (Rikosseuraamuslaitos 2019c.)

Tarve tämän opinnäytetyön toteuttamisesta nousi Oulun yhdyskuntaseuraamustoimiston, Kokkolan toimipaikan vuoden 2017 aikana keskeytyneiden yhdyskuntapalvelusuoritusten suuresta määrästä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda esiin asiakasnäkökulmaa ja kokemuksia yhdyskuntapalvelun suorittamiseen vaikuttavista tekijöistä. Tarkoituksena oli selvittää, mitkä tekijät vahvistavat tai heikentävät yhdyskuntapalvelusta suoriutumista. Asiakkaiden kokemusten ja havaintojen perusteella on tarvittaessa mahdollista muokata palvelua vastaamaan kohdennetusti asiakkaiden tarpeita, jotta yhdyskuntapalvelurangaistusten suorittamisen sujuvuutta sekä vaikuttavuutta voidaan lisätä. Yhdyskuntapalvelun suorittamisen tukeminen mukautuu Rikosseuraamuslaitoksen vuonna 2017 asettamaan strategiaan yhä lisääntyvistä vapaudessa suoritettavista rangaistuksista.

Opinnäytetyön tuloksia on mahdollista hyödyntää Oulun yhdyskuntaseuraamustoimiston lisäksi Suomen muissa yhdyskuntaseuraamustoimistoissa, sillä pienestä otannasta huolimatta tulosten yleistettävyys on mahdollista maanlaajuisesti. Yhdyskuntaseuraamustoimistojen lisäksi opinnäytetyön tuloksia voidaan jossakin määrin hyödyntää myös vankilaympäristössä työn samankaltaisuuden vuoksi. Opinnäytetyön tulokset tuovat esiin asiakkaille merkityksellisiä tekijöitä yhdyskuntapalvelun suorittamisesta, mikä mahdollistaa Rikosseuraamuslaitoksen panostamisen näihin tekijöihin.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisella työotteella, ja tutkimusmenetelmänä käytettiin avointa ja puolistrukturoitua haastattelua. Haastattelut toteutettiin yksilöllisesti neljälle yhdyskuntapalvelua suorittavalle asiakkaalle. Haastatteluaineistojen analysointi suoritettiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Haastattelut toteutettiin noudattaen asiakkaiden anonymiteettiä, jotta yksilöllisten henkilöiden tunnistaminen haastatteluaineistoista ei ole mahdollista. Haastatteluun osallistuminen oli asiakkaille vapaaehtoista ja se sisällytettiin yhdyskuntapalvelun suoritustunteihin.

Tämän opinnäytetyön rakenne koostuu kuudesta pääluvusta ja neljästätoista alaluvusta. Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite -lukuun sisältyy tutkimuskysymykset, opinnäytetyön etenemisprosessikuvaus, laadullisen tutkimusotteen näkökulmaa sekä kuvaus haastattelumenetelmästä. Tietoperusta -pääluku muodostuu yhdyskuntapalvelun suorittamiseen vaikuttavista tekijöistä viitekehyksenä rikosseuraamustyö yhdyskuntaseuraamustoimistoissa. Opinnäytetyön prosessi ja tulokset -luvussa kuvataan laadullisen sisällönanalyysin menetelmin toteutettu aineiston tulkintaprosessi tuloksineen kokonaisuudessaan sekä esitetään pohdintaa opinnäytetyön eettisyydestä ja luotettavuudesta. Yhteenveto ja johtopäätökset -luvussa sekä Pohdinta -luvussa tarkastellaan tulosten ja opinnäytetyöprosessin syvempää merkitystä. Opinnäytetyön lopusta löytyvät työssä käytetyt lähteet sekä liitteinä esittelykirje asiakkaalle, opinnäytetyösopimus, tutkimuslupa-anomus, haastattelurunko sekä yhden yhdyskuntapalvelua suorittavan asiakkaan litteroitu haastattelu.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Oulun yhdyskuntaseuraamustoimiston, Kokkolan toimipaikan yhdyskuntapalvelua suorittavien asiakkaiden kokemuksia yhdyskuntapalvelun suorittamiseen vaikuttavista tekijöistä. Tarkoituksena oli asiakashaastatteluiden perusteella selvittää tuomion suorittamiseen sekä vahvistavia että mahdollisesti heikentäviä tekijöitä asiakkaiden subjektiivisen kokemuksen mukaisesti. Opinnäytetyön aiheen tarpeellisuus nousi esiin Oulun yhdyskuntaseuraamustoimiston, Kokkolan toimipaikan vuoden 2017 aikana keskeytyneiden yhdyskuntapalvelun suoritusten suuresta määrästä. Haastattelujen tuloksista olisi mahdollista selvittää, mistä keskeytyneiden toimeenpanojen määrä johtuu ja mitä yhdyskuntaseuraamustoimiston toiminnoissa olisi tarpeellista ja mahdollista muuttaa.

Opinnäytetyön tuloksissa tuodaan julki asiakkaiden kokemat keskeiset yhdyskuntapalvelun suorittamiseen vaikuttavat tekijät. Opinnäytetyön tavoitteena on, että tuloksia hyödyntämällä yhdyskuntaseuraamustoimistoissa kyetään tarjoamaan asiakkaiden tarpeisiin vastaavaa palvelua, mikä puolestaan mahdollistaa tehokkaamman motivoimisen kiinnittymään rikoksettomaan elämäntapaan. Tämä tukee Rikosseuraamuslaitoksen vuonna 2019 asettamaa strategiaa vuosille 2019–2022, jonka yhtenä yhteiskunnallisena tavoitteena on viedä rangaistusten täytäntöönpanoa kohti vapaudessa suorittamista.

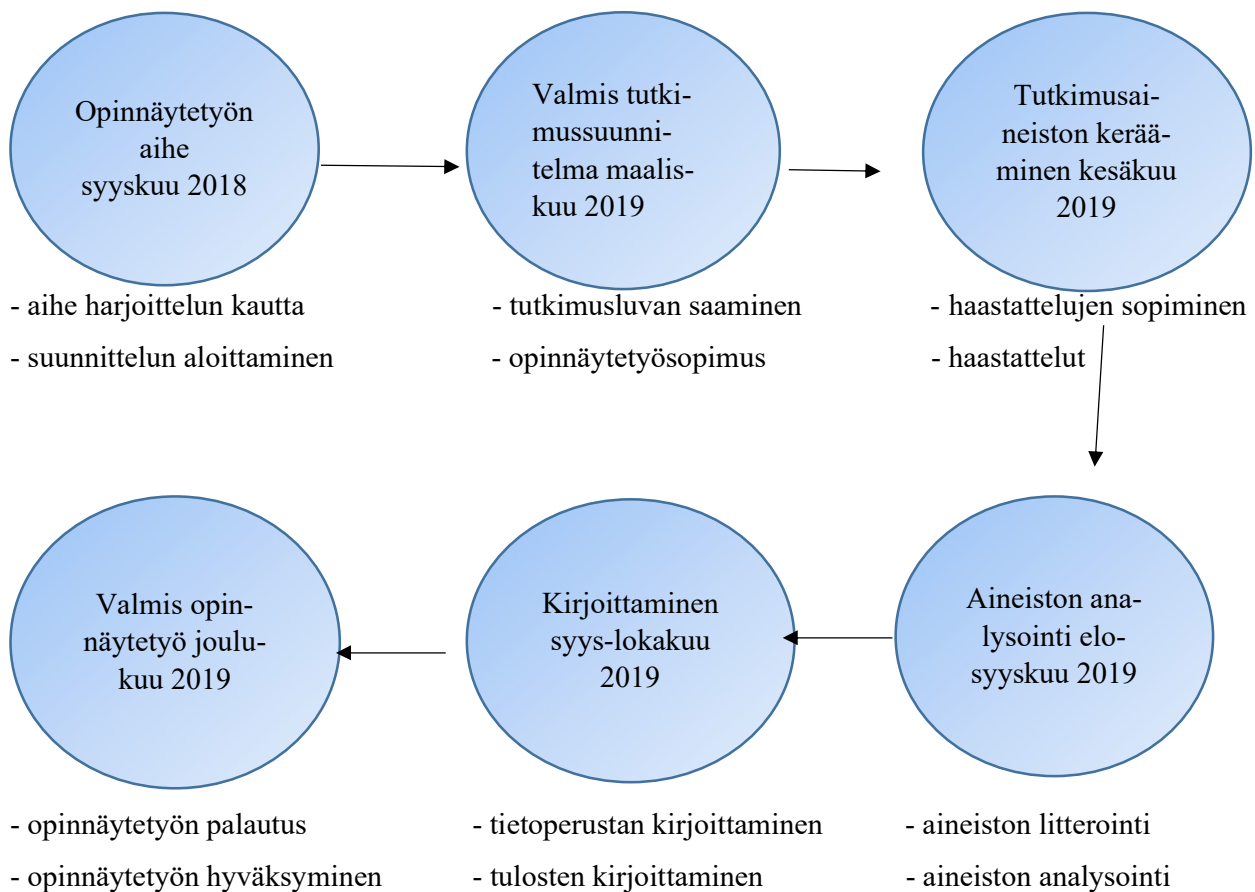
2.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön toteuttamista ohjasivat kaksi pääkysymystä, joita molempia tarkensi kaksi alakysymystä.

1. Mitkä tekijät asiakkaan kokemuksen mukaan vahvistavat tai heikentävät yhdyskuntapalvelurangaistuksesta suoriutumista?
 - 1.1. Miten Rikosseuraamuslaitoksen toiminta on vaikuttanut yhdyskuntapalvelurangaistuksesta suoriutumiseen?
 - 1.2. Miten asiakkaan toiminta on vaikuttanut yhdyskuntapalvelurangaistuksesta suoriutumiseen?
2. Miten asiakkaan kokemuksen mukaan Rikosseuraamuslaitoksen palveluohjausta voisi kehittää?
 - 2.1. Mitä uusia toimintoja voisi lisätä?
 - 2.2. Miten tukea voisi kehittää?

2.2 Opinnäytetyön kulku

Aihe opinnäytetyöhön löytyi Oulun yhdyskuntaseuraamustoimistolla, Kokkolan toimipaikassa suoritetun harjoittelun kautta syksyllä 2018. Yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijät ehdottivat aihetta työsään tehtyjen havaintojensa pohjalta. Aiheen pohdinnan ja suunnittelun jälkeen alkoi tutkimussuunnitelman kirjoittaminen. Tutkimussuunnitelma hyväksyttiin maaliskuussa 2019, jonka jälkeen haettiin tutkimuslupa Oulun yhdyskuntaseuraamustoimiston ja Kestilän vankilan johtajalta. Haastattelujen aikataulut sovittiin ja toteutettiin kesäkuussa 2019. Aineiston litterointi ja analysointi suoritettiin elo- ja syyskuussa 2019. Tietoperustan ja lähes koko opinnäytetyön kirjoittaminen tapahtui syys- ja lokakuussa 2019. Valmis opinnäytetyö palautetaan marraskuussa 2019. Maturiteetti eli kypsyyssnäyte kirjoitettu marraskuussa 2019 ja tavoitteena on valmistuminen joulukuussa 2019. Kuviossa 1 esitelty opinnäytetyön kulku.

KUVIO 1. Opinnäytetyön kulku

2.3 Laadullinen tutkimusote

Tutkimusmenetelmänä tässä opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta. Laadullista tutkimusotetta käytetään ihmisen subjektiivisten merkitysten ja merkityssuhteiden tarkasteluun. Näiden kokemusten ja käsitysten perusteella voidaan tuoda esiin johtopäätöksiä ihmisen välittömän havainnon takana piilevistä merkityssuhteista. Tulkitsemalla näitä elementtejä voidaan tutkitavasta ilmiöstä tuottaa tietoa, kuvauksia, malleja, ohjeita ja toimintaperiaatteita. Laadullista tutkimusotetta voidaan hahmottaa ymmärtämisenä. (Vilkka 2015, 118–120; Tuomi & Sarajärvi 2004, 27.) Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda esiin yhdyskuntapalvelua suorittavien asiakkaiden kokemia merkityssuhteita eri tekijöiden vaikutuksista yhdyskuntapalveluksesta suoriutumiseen, minkä takia laadullinen tutkimus oli tälle opinnäytetyölle tarkoituksenmukainen tutkimusote.

2.4 Avoin ja puolistrukturoitu haastattelu

Tässä opinnäytetyössä tutkimusaineisto kerättiin laadulliselle tutkimukselle ominaisella avoimella haastattelulla. Avoimelle haastattelulle tyypillisesti haastattelu etenee haastattelijan johdattelemalla haastateltavaa tutkimuksen aihepiiriin kysymällä tarkentavia kysymyksiä. Keskustelunomainen haastattelutilanne perustuu vuorovaikutukseen. (Vilkka 2015, 126–127.) Avoimen haastattelun lisäksi hyödynnettiin elementtejä puolistrukturoidusta haastattelusta. Puolistrukturoidun haastattelun eli teemahaastattelun käytänteiden mukaan haastattelussa hyödynnettiin valmista haastattelurunkoa (LIITE 5), mutta aiheisiin paneuduttiin asiakkaiden kokemusten ja kerronnan mukaisesti yksilöllisesti.

Neljä haastateltavaa valikoitiin satunnaisesti arpomalla Oulun yhdyskuntaseuraamustoimiston, Kokkolan toimipaikan yhdyskuntapalvelua suorittavien asiakkaiden joukosta. Haastattelutilanne nauhoitettiin asiakaan kirjallisella suostumuksella. Opinnäytetyön työelämäohjaajan tiedusteli asiakkailtaan kiinnostusta osallistua haastatteluun, jonka jälkeen antoi heidän yhteystietonsa minulle tarkemman aikataulun sopimista varten. Kaikki haastateltavat olivat täysi-ikäisiä. Haastateltavien yhdyskuntapalvelun suorittamisen vaiheet olivat yksilökohtaiset, joten kysymysten asettelussa ja järjestyksessä oli pientä vaihtelua haastateltavan toimeenpanon vaiheen mukaisesti. Asiakkaat eivät saaneet mahdollisuutta tutustua haastattelumateriaaliin etukäteen.

3 OPINNÄYTETYÖN KESKEINEN TIETOPERUSTA

Tämän opinnäytetyön teoreettista viitekehystä ohjaa rikosseuraamusalan keskeinen käsitteistö, joka näyttäytyy yhdyskuntaseuraamustyössä yhdyskuntapalveluasiakkaiden kohtaamisessa, yhteistyössä ja kontrolloinnissa. Tietoperusta koostuu opinnäytetyön tulosten kannalta oleellisesta teoriasta.

3.1 Yhdyskuntaseuraamustoimisto osana Rikosseuraamuslaitosta

Rikosseuraamuslaitos eli RISE on oikeusministeriön alainen toimija, jonka tehtävänä on täytäntöönpanna ja valvoa vankeusrangaistuksia ja yhdyskuntaseuraamuksia. Rikosseuraamuslaitoksen organisaatioon sisältyy muun muassa Suomen 26 vankilaa sekä 14 yhdyskuntaseuraamustoimistoa. Yhdyskuntaseuraamustoimistojen tehtävänä on yhdyskuntapalvelurangaistusten toimeenpano ja valvonta. Tämän lisäksi Oulun yhdyskuntaseuraamustoimiston, Kokkolan toimipaikassa laaditaan seuraamuksiin liittyviä lausuntoja ja toimeenpanosuunnitelmia oikeuden käsittelyä varten. (Rikosseuraamuslaitos 2019c; 2019d.) Lausunnoissa otetaan kantaa syytetyn valmiuksiin suoriutua hänelle todennäköisesti tuomittavasta rangaistuksesta, esimerkiksi yhdyskuntapalvelurangaistuksesta. Lausuntoa varten asiakkaan sosiaaliset, psyykkiset ja fyysiset valmiudet rangaistuksesta suoriutumiseen arvioidaan haastattelun muodossa. Myönteinen tai kielteinen lausunto lähetetään sitä pyytäneelle syyttäjälle, käräjäoikeudelle, hovioikeudelle tai korkeimmalle oikeudelle, mutta lopullinen ratkaisu rangaistuksesta tehdään oikeuden käsittelyssä. (Rikosseuraamuslaitos 2019a.)

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen valvonnan alaisuuteen kuuluvat yhdyskuntapalvelurangaistuksen lisäksi muut vapaudessa suoritettavat rangaistukset; valvontarangaistus, ehdollisen vankeuden valvonta, ehdonalaisen vapauden valvonta, ehdollisesti rangaistun nuoren valvonta sekä nuorisorangaistus. Lisäksi yhdyskuntaseuraamustoimistoissa tehdään rangaistusajan suunnitelmat sekä osa vankilaan sijoiteluista vankilatuomion saaneille. Rikosseuraamuslaitoksen keskeisenä tavoitteena on lisätä rangaistusta suorittavaa henkilön valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan ja tätä kautta vaikuttaa vähentävästi uusintarikollisuuteen. Rikosseuraamuslaitosta ohjaavat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, usko ihmisen mahdollisuuksiin muuttua ja kasvaa sekä turvallisuus. Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa ohjaa Laki Rikosseuraamuslaitoksesta. (Rikosseuraamuslaitos 2018.)

3.2 Yhdyskuntapalvelu rangaistuksena

Laki yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanosta ohjaa yhdyskuntapalvelun toimeenpanoa ja valvontaa. Yhdyskuntapalvelu on yksi vapaudessa suoritettavista yhdyskuntaseuraamusrangaistuksista. Sen tavoitteena on lisätä rikoksenteikijän valmiuksia rikoksettomaan elämään sekä tukea hänen sosiaalista selviytymistään asiakaslähtöisten tukitoimien avulla. Yhdyskuntapalvelu määrittellään ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta suoritettavaksi rikoslain mukaiseksi rangaistukseksi, joka sisältää vähintään 14 ja enintään 240 tuntia palkatonta työtä yhteiskunnan hyväksi. Kokonaismäärästä on mahdollisuus suorittaa enintään 30 tuntia tai puolet alle 60:n tunnin päihderiippuvuutta tai uusintarikollisuuden riskiä vähentävillä Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymillä tavoilla, esimerkiksi päihdehuollon avohoidossa. Yhdyskuntapalvelurangaistuksen tuomitseminen edellyttää kuitenkin oletuksen siitä, että tuomitulla on edellytykset selviytyä rangaistuksesta. (Rikosseuraamuslaitos 2019c; Yhdyskuntapalvelu.)

Asiakkuus yhdyskuntaseuraamustoimistolla alkaa, kun syyttäjä, käräjäoikeus, hovioikeus tai korkein oikeus pyytää Rikosseuraamuslaitokselta asiakkaasta tehtävää seuraamusselvitystä. Seuraamusselvityksen tarkoituksena on selvittää syytetyn edellytykset suoriutua yhdyskuntapalvelurangaistuksesta muun muassa kartoittamalla syytetyn elämäntilanne, päihteiden käyttö sekä motivaatio rangaistuksen suorittamiseen. Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus salassapitovelvollisuudesta huolimatta saada haltuunsa syytettyä koskevaa seuraamusselvityksen kannalta oleellista tietoa sosiaali- ja terveystieteiden viranomaisilta. Lisäksi yhdyskuntapalveluun tuomitseminen edellyttää syytetyn suostumusta kyseiseen rangaistukseen. Seuraamusselvityksen perusteella yhdyskuntaseuraamustoimisto tekee joko kielteisen tai myönteisen lausunnon yhdyskuntapalveluun tuomitsemiselle, josta lopullisen päätöksen tekee tuomioistuin. (Rikosseuraamuslaitos 2019a.)

Rikoksesta epäillyn kanssa yhteistyössä tehdään rangaistuaajan suunnitelma, jossa määrittellään tuomitun velvollisuudet, täytäntöönpanoon sisältyvä toimintavelvoite, valvontatavat sekä tuomitun tarvitsemat tukitoimet. Yhdyskuntapalvelun suorittamista ohjaavat tarkasti määritellyt säännöt, joiden rikkomisesta seuraa sanktioita. Tuomitun yleisiin velvollisuuksiin kuuluu muun muassa sitoutuminen rangaistukseen sisällytettyyn toimintavelvollisuuteen, ajankohtaisten tietojen antaminen Rikosseuraamuslaitokselle, yhdyskuntapalveluun liittyvissä toimintapaikoissa päihteettömyyden noudattaminen ja asiallinen käyttäytyminen, valvontatapaamisen tai toimintavelvollisuuden suorittamisen esteestä ilmoittaminen ja tarpeellisten todistusten toimittaminen sekä muiden Rikosseuraamuslaitoksen antamien määräysten noudattaminen. (Rikosseuraamuslaitos 2019c; Yhdyskuntapalvelu.)

Yhdyskuntapalvelun velvollisuuksia rikottaessa tuomitulle on annettava mahdollisuus tulla kuultavaksi ennen rangaistuspäätöksen tekemistä. Vähäisestä velvollisuuksien rikkomisesta Rikosseuraamuslaitos voi antaa tuomitulle huomautuksen tai kirjallisen varoituksen. Jatkuvasta tai törkeästä velvollisuuksien rikkomisesta yhdyskuntapalvelun suorittaminen voidaan keskeyttää tai kieltää sen aloittaminen. Velvollisuuksien törkeän rikkomuksen seurauksena yhdyskuntapalvelu voidaan tuomioistuimen päätöksellä muuntaa valvontarangaistukseksi tai ehdottomaksi vankeudeksi. Yhdyskuntapalvelun suorittajan päihitteettömyyttä voidaan valvoa puhallus-, sylki- ja virtsakokeilla. Lisäksi uuteen rikokseen syyllistymistä yhdyskuntapalvelurangaistuksen toimeenpanon aikana voidaan käyttää perusteena rangaistuksen muuntamiselle. (Yhdyskuntapalvelu.)

3.3 Palvelu- ja sosiaaliohjaus rikosseuraamustyössä

Sosiaalihuollon perustan muodostava asiakaslähtöisyys näyttäytyy vahvasti osana yhdyskuntaseuraamustoimistolla tehtävää työtä. Hyvinvoinnin edistäminen, ennaltaehkäisevä työ ja varhainen tukeminen suunnitelmallisella työllä ja oikea-aikaisella palveluohjauksella tukee asiakkaan itsenäisyyttä ja omatoimisuutta sekä vahvistaa osallisuutta mahdollistaen yhteiskunnallisen vaikuttamisen. Hyvinvointi näyttäytyy kolmena ehyen kokonaisuuden muodostamana tilana, jonka muodostavat terveys, materiaallinen hyvinvointi ja koettu hyvinvointi. Sosiaaliohjauksen elementtejä hyödynnetään yhdyskuntaseuraamustoimiston aikuissosiaalityössä laaja-alaisesti. Aikuissosiaaliohjauksen mukaisesti rikosseuraamusalan asiakastyön tavoitteisiin lukeutuu suunnitelmallisen työn kautta toteutumalla asiakkaan elämänhallinnan, itsenäisyyden ja osallisuuden vahvistaminen, joiden keskiössä on muutostyö. (Helminen 2016, 6, 215; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019.) Sosiaaliohjaukseen liittyy vahvasti palveluohjaus moniammatillisen verkostotyön kautta.

3.4 Sosiaalinen tuki ja kontrolli rikosseuraamustyössä

Rikosseuraamusalalla sosiaalisella tuella tarkoitetaan ihmisen kokonaisvaltaista toimintakyvyn, sosiaalisen selviytymisen ja hyvinvoinnin parantamista sekä konkreettisten toimenpiteiden että holistisen tuen keinoin. Esimerkiksi erilaisten sosiaaliturvaetuuksien ja asumissosiaalityön avulla sosiaalista tukea toteutetaan hyvin konkreettisella tasolla sosiaalityön kautta. Kokonaisvaltaisen tuen näkökulma toteutuu sosiaalisen tuen toteuttamisella erilaisin ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia tukevin menetelmin, kuten verkostotyöllä, psykososiaalisella työllä, motivoivilla menetelmillä sekä moniammatillista työtä hyödyntäen. Tuen tarpeen tyydyttämiseen asiakkaalle saattaa riittää arkinen keskustelu ja kuulumisten

vaihtaminen. Sosiaalinen tuki voidaan jaotella kolmeen tasoon; mikro-, meso- ja makrotasoon. Sosiaalinen tuki voidaan nähdä vuorovaikutuksellisenä ja materiaalisena tukena, tunneperäisenä ja kokonaisvaltaisena tukena ennaltaehkäisevän tuen elementein sekä kriminologisenä teoriana. (Linderborg, Suonio & Lassila 2014, 5, 11, 13; Oksanen 2014, 22–37.)

Vastapainona yhdyskuntapalvelurangaistusta suorittavan tukitoimille, yhdyskuntaseuraamustoimiston veloitteena on kontrolloida asiakkaan rangaistuksen suorittamista perustuen lakiin yhdyskuntaseuramusten täytäntöönpanosta. Yhdyskuntaseuraamustoimiston tehtävänä on valvoa asiakkaan sitoutumista rangaistuksen sääntöihin ja veloitteisiin sekä tarvittaessa puuttua rikkomuksiin. Yhdyskuntaseuraamustoimiston on annettava yhdyskuntapalvelun suorittajalle veloitteen rikkomuksen mukainen sanktio. (Rikosseuraamuslaitos 2019c; Yhdyskuntapalvelu.) Näitä veloituksia ja sanktioita olen käsitellyt tarkemmin kappaleessa 3.2 Yhdyskuntapalvelu rangaistuksena. Huolimatta yhdyskuntaseuraamustyön rajoittavasta elementistä rangaistusten toimeenpano toteutetaan ihmisarvoa kunnioittaen (Linderborg ym. 2014, 12).

3.5 Motivoiva keskustelu, vuorovaikutus ja asenne yhdyskuntapalvelussa

Yhdyskuntapalvelun suorittamiseen päätyminen tarkoittaa yleisesti ottaen sitä, että ihmisen nykyisessä käyttäytymismallissa on tarvetta muutokselle, sillä rikoksesta tuomitseminen edellyttää lain rikkomista. Yhdyskuntapalvelun suorittajat eivät hakeudu Rikosseuraamuslaitoksen asiakkuuteen vapaaehtoisesti, vaan asiakkuus muodostuu tuomioistuimen päätöksellä. Tämä saattaa asettaa haasteita muutostyön herättämiselle ja etenemiselle, sillä asiakas ei välttämättä ole lainkaan halukas muuttamaan käyttäytymistään tai ei näe tälle tarvetta. Lisäksi asiakkaalla saattaa olla ennakoasenteita ja -mielitteitä tapaamisten luonteesta, kuten työntekijän ja asiakkaan vastakkainasettelusta ja tuomitsevasta ilmapiiristä. (Oksanen 2014, 22–37.)

Yhdyskuntaseuraamustoimiston työ perustuu uusintarikollisuuden vähentämiseen, jota tavoitellaan pyrkimällä vaikuttamaan rikoksentehtäjän rikolliseen käyttäytymiseen. Keskeinen osa yhdyskuntaseuraamustyötä on motivoiva keskustelu, jota käytetään menetelmänä asiakkaan muutosmotivaation herättämiseen ja asenteiden muokkaamiseen. Motivoiva keskustelu perustuu työntekijän ja asiakkaan väliseen onnistuneeseen vuorovaikutukseen, jossa työntekijä onnistuu luomaan myönteisen ja turvallisen ilmapiirin. Vuorovaikutuksella viestitään asiakkaalle ystävällisyyttä, välittämistä ja luottamuksellisuutta. Motivaation herättäminen edellyttää asiakkaan elämäntilanteen ymmärtämistä, mikä puolestaan perustuu asiakkaan asiantuntijuuteen oman elämänsä suhteen. Huolellinen kuunteleminen, kiinnostuksen

osoittaminen asiakkaan kertomaa kohtaan sekä kumppanuus kuuluvat dialogiseen kohtaamiseen, jota motivoiva keskustelu edustaa. Asiakas itse ei välttämättä odota tapaamiselta tavoitteellista keskustelua, vaan kuulumisten kysyminen ja muu arkinen keskustelu tuovat tärkeitä elementtejä vuorovaikutukseen. (Oksanen 2014, 22–37; Rikosseuraamuslaitos 2019d; 2019d.)

Muutosta motivoidaan tuomalla ilmi jotakin epämiellyttävää, jota halutaan välttää sekä esittämällä jotakin miellyttävää, jota halutaan tavoitella. Esimerkiksi päihderiippuvuuden riskistä puhuttaessa voidaan tuoda esiin päihteiden myötä ilmenevistä ongelmista, kuten terveystarpeista ja ihmissuhteiden haasteista. Vastapainoksi herätellään ajatusta siitä, mitä positiivisia seurauksia päihteiden käytön vähentämisellä tai lopettamisella voisi olla. Samalla menetelmällä asiakasta voidaan motivoida sitoutumaan rangaistuksensa suorittamiseen sekä jatkotyöskentelyyn. Muutosmotivaation herättäminen ei edellytä asiakkaalta asiakkuutta edeltävää kiinnostusta muutokseen. (Oksanen 2014, 22–37.)

Motivoivan keskustelun ja asiakastilanteen onnistuneen vuorovaikutuksen edellytyksenä on työntekijän hyvät sosiaaliset taidot, kuten kognitiiviset ja emotionaaliset valmiudet muokata omaa toimintaa vastamaan asiakkaan tarpeita. Työntekijän sosiaaliin taitoihin kuuluu muun muassa kommunikaatiotaidot sekä tilanteen lukemisen taito. Asiakastilanteen sujuvuuteen vaikuttaa myös temperamentti- ja persoonallisuuserot. Keskeistä on ymmärtää erilaisia temperamenttipiireiteitä ja reagoida niihin oikealla tavalla. Vääränlainen reagointi voi saada aikaan konflikteja ja väärinymmärryksiä. Emotionaalisiin valmiuksiin lukeutuu empaattisuuden osoittaminen, läsnäolo sekä tunteen validaatio eli asiakkaan kokeman tunteen vahvistaminen oikeaksi. Asiakkaan ja työntekijän välistä yhteistyötä voidaan parantaa molemminpuolisella avoimella kohtaamisella. (Kivinummi & Alatupa 2016, 55–56, 327.)

3.6 Yhdyskuntapalvelu ja päihteiden käyttö

Rikollisuudella ja päihteiden käytöllä on todettu olevan yhteys. Liikennejuopumus, väkivaltarikokset, henkirikokset ja huumausaineisiin liittyvät rikokset ovat Suomessa tyypillisimpiä päihteisiin liittyviä rikoksia. (Väisänen, L. 2015.) Ohjelmatyö on yksi yhdyskuntapalvelussa käytettävä työmenetelmä, jolla pyritään vaikuttamaan uusintarikollisuuteen. Päihdeohjelmien avulla asiakasta motivoidaan päihteettömyyteen ja työskentelyn jatkamiseen. Päihdekuntoutusohjelmien lisäksi asiakkaalla on oikeus osallistua enintään 30 täytöntöönpanotunnin ajan, tai puolet alle 60 tunnin tuomiosta, sosiaali- ja terveystarpeiden tarjoamiin päihteettömyyttä tukeviin palveluihin ja hoitoihin. Alle 21-vuotiaan asiakkaan kohdalla ohjelmatunteja voidaan käyttää enemmän. Näiden tukitoimien on tarkoitus tukea asiakasta päihteettömyyteen ja sitä kautta tukea rangaistuksen suorittamista. (Rikosseuraamuslaitos 2019b.)

Seuraamusselvitysvaiheessa yhdyskuntaseuraamustoimistolla kartoitetaan asiakkaan päihteiden käyttöä, mikä saattaa olla esteenä yhdyskuntapalvelun tuomitsemiselle. Mikäli päihteiden käytön ei uskota asettavan merkittävää estettä yhdyskuntapalvelurangaistuksen suorittamiselle, seuraamusselvityksen tehnyt yhdyskuntaseuraamustoimisto voi antaa tuomion myöntämiselle myönteisen lausunnon. (Rikosseuraamuslaitos 2019a.) Päihteiden käytössä saattaa kuitenkin tapahtua muutoksia rangaistuksen täytäntöönpanon aikana, mikä voi vaikuttaa suorituksen etenemiseen.

Yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpano sekä tuomitun elämänhallintaa ja rangaistuksen suorittamista edistävät tukitoimet on sovitettava yhteen (Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 400/2015 12 §).

Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että yhdyskuntapalvelun suoritusaikataulu laaditaan yhdenmukaisesti sopimaan asiakkaan sosiaali- ja terveystalveluiden aikataulun kanssa. Rikosseuraamuslaitoksen tiedonsaantioikeus asiakkaan käyttämistä sosiaali- ja terveystalveluista muun muassa päihteiden käyttöön liittyvissä asioissa edesauttaa yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon aikatauluttamista sekä suoriutumista moniammatillisen verkostotyön menetelmin. (Rikosseuraamuslaitos 2019c.)

Antaessaan suostumuksensa yhdyskuntapalvelun tuomitsemiselle asiakas sitoutuu noudattamaan tuomitun yleisiä säännöksiä sekä päihteettömyysvaatimusta. Yhdyskuntapalvelua suorittava henkilö ei saa olla minkään huumausaineen tai alkoholin vaikutuksen alaisena rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvissä toiminnoissa, kuten valvontatapaamisilla tai palvelupaikalla. Asiakas voidaan velvoittaa antamaan puhallus-, sylki- ja virtsanäyte päihtyneisyyttä epäiltäessä. Mikäli asiakas on todistettavasti päihdyttävien aineiden vaikutuksen alaisena, seuraamuksena voi olla huomautus, varoitus, toimeenpanon keskeyttäminen tai muuntaminen ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi. (Rikosseuraamuslaitos 2019c; Yhdyskuntapalvelu.)

3.7 Yhdyskuntapalvelun palvelupaikan valinta ja aikataulu

Yhdyskuntapalvelu on täysin vapaudessa suoritettava rangaistus, mikä mahdollistaa asunnon ylläpitämisen sekä opiskelun ja työssä käymisen, joten asiakas voi turvata taloudellisen toimeentulonsa tuomion saamista edeltävällä tavalla. Työtön yhdyskuntapalvelun suorittaja on oikeutettu Kelan maksamaan työttömyysturvaan, sillä yhdyskuntapalvelu ei ole ansiotyötä. Asiakkaita osallistetaan palvelunsa suunnitteluun jo seuraamusselvitysvaiheessa, jossa kartoitetaan syytetyn toiveita ja ajatuksia palvelupaikan suhteen. Asiakkaalle pyritään löytämään sopivia työtehtäviä, mutta lopullisesti palvelupaikka määrätään

Rikosseuraamuslaitoksen toimesta. Palvelupaikan valinnassa huomioon otetaan asiakkaan fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet suhteessa työn luonteeseen. Esimerkiksi eläinallergiasta kärsivälle tai voimakkaasta eläinpelosta kärsivälle asiakkaalle ei määrätä palvelupaikkaa, jossa eläinten kanssa työskentely on välttämätöntä. (Yhdyskuntapalvelu.)

Yhdyskuntapalvelun ajoittaminen tapahtuu siten, että sen suorittamisaika vastaa alkuperäisen vankeusrangaistuksen suorittamisaikaa, jolloin yksi tunti yhdyskuntapalvelua vastaa yhtä päivää vankeutta. Tyypillisesti yhdyskuntapalvelua suoritetaan kahtena päivänä viikossa 3–4 tunnin ajan. Palvelupaikalla suoritettavat palvelutunnit sovitaan rangaistusta suorittavan asiakkaan aikataulun mukaan, jolloin mahdollistetaan asiakkaan työssä käynti tai opiskelu. Aikataulua laadittaessa otetaan huomioon myös asiakkaan sosiaali- ja terveystalvet sekä muut asiakkaan kannalta merkitykselliset aikatauluun vaikuttavat tekijät. Asiakas sitoutuu noudattamaan yhteistyössä laadittua aikataulua yksityiskohtaisesti Rikosseuraamuslaitoksen edustajan valvonnassa. Palvelutunneilta myöhästyminen tai luvaton poissaolo ovat sanktioon johtavia rikkomuksia, joista asiakkaan tulee antaa selvitys. (Rikosseuraamuslaitos 2019c; Yhdyskuntapalvelu.) Näitä rikkomuksia ja sanktioita olen käsitellyt yksityiskohtaisemmin kappaleessa 3.2. Yhdyskuntapalvelu rangaistuksena.

3.8 Perhe ja voimavarat yhdyskuntapalveluksessa

Yhdyskuntapalvelu mahdollistaa asiakkaan tuomiota edeltävien asuinolosuhteiden ylläpitämisen sekä säännöllisen kanssakäymisen asiakkaan perheen ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisen. Perhe ja erityisesti vanhemmuus ovat merkittävässä roolissa asiakkaan voimavarana ja muutosmotivaation herättäjänä. Rikosseuraamuslaitoksen työssä lapsen etua ja hyvinvointia pidetään ensisijaisena, ja tarvittaessa virkamies on velvollinen tekemään lastensuojelu- ja sosiaalihuoltolain mukaisesti lastensuojeluilmoituksen ja ohjaamaan asiakkaansa vaadittavien palveluiden piiriin. Yhdyskuntaseuraamustoimistoissa asiakkaan perhesuhteet huomioidaan jo seuraamusselvitysvaiheessa ja asiakkaan perheen kanssa tehtävä yhteistyöllä pyritään vahvistamaan perhesuhteita verkostotyön elementein sekä ohjaamalla heitä tarvittavien palveluiden piiriin. (Puolakka, Vogt-Airaksinen, Kivimäki & Ihanus 2019, 2, 31.)

Mikäli yhdyskuntaseuraamustoimiston asiakkaana on alle 18-vuotias henkilö, seuraamusselvitykseen ja rangaistusajan suunnitelmaa laadittaessa asiakkaan huoltajille sekä lastensuojeluviranomaisille annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi. Perhesuhteiden lisäksi fyysinen terveys vaikuttaa osaltaan voimavaroihin.

Kuormittavana tekijänä voidaan nähdä fyysisen terveyden haasteet, jotka saattavat johtaa sairauslomaan. Lääkärintodistuksella poissaolo yhdyskuntapalvelusta on mahdollinen. Yhdyskuntapalvelun täytöntöönpanon lykkäämistä tai määräaikaista keskeyttämistä voidaan harkita fyysisen terveyden perustein, jolloin rangaistusaika ei kulu. (Puolakka ym. 2019, 2, 31.)

Sosiaalisen tuen näkökulmasta asiakkaan perhe edistää muutostyöskentelyä, ja perhetyön elementeillä onkin pitkä historia rikosseuraamusalalla. Sosiaalinen tuki vaikuttaa positiivisesti itsehillintään ja kannustaa yksilöä toimimaan yleisten sosiaalisten normien mukaisesti. Perheen ja kumppanin tuki edistää rikollisesta elämäntavasta irtautumista. Muutoksella pyritään saavuttamaan jotakin itselle merkityksellistä, ja usein elämänkumppani tai lapsen syntymä kannustavat muutokseen. Oleellista on, että asiakas kokee kyseiset asiat itselleen merkitykselliseksi. Perheen tuki on tunnistetusti merkittävä kannustin esimerkiksi päihteiden käytöstä irrottautumisessa, mutta lisäksi sosiaalista tukea tarvitaan yhteiskuntaan kiinnittävilta viranomaistahoilta. (Linderborg ym. 2014, 9, 80, 102, 223, 258, 262.)

4 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI JA TULOKSET

Tulosten analysointi käynnistyi koko aineiston litteroinnilla puheen muodosta tekstiksi. Haastateltavien puhetta ei ole muokattu, vaan teksti on alkuperäisessä ilmenemismuodossaan, jolloin asiakkaan suulliset ilmaisut ja merkitykset ilmenevät niin kuin ne on tarkoitettu. Tutkimusaineiston analysointi toteutettiin laadullisella aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, jossa pyritään löytämään jonkinlainen tyyppikertomus aineistosta. Sisällönanalyysillä etsitään aineistosta merkityksiä ja pyritään ymmärtämään näkymäntöntä. (Vilka 2015, 163; Tuomi & Sarajärvi 2004, 105–106).

4.1 Haastattelujen analyysi

Ensimmäisessä vaiheessa aineistosta jätettiin epäoleellinen informaatio pois, jolloin jäljelle jäi vain tutkimusongelman kannalta oleellinen informaatio. Alla olevassa esimerkissä on alleviivattu tärkeä informaatio.

Yks kaveri on, et sillä loppu. Et mä en tiä oliko se joku keittäjä tai tommonen keittäjähommissa, teki tuolla Etelä-Suomessa. Tai ruokalassa teki sen suorituksen. Se tota suoritti loppuun ja anto sellasta motivaatiota et itekki haluaa.

Seuraavassa vaiheessa yhdyskuntapalvelua suorittavien asiakkaiden haastatteluista löydetty oleellinen informaatio jaoteltiin sisällöllisin perustein tutkimuskysymysten mukaisesti kahteentoista seuraavaan kategoriaan:

1. Osallisuus täytöntöönpanon suunnittelussa
2. Tuki, ohjaus ja vuorovaikutus
3. Palvelun sisältö
4. Asenne ja motivaatio
5. Sitoutuminen
6. Voimavarat
7. Perhe, ystävät ja sosiaalinen verkosto
8. Työ
9. Päihteiden käyttö
10. Palvelun ja palveluohjauksen kehittäminen
11. Sosiaalisen tuen kehittäminen

12. Toimintojen lisääminen

Kaikki yhdyskuntapalvelua suorittaville asiakkaille tehdyt haastattelut analysoitiin laadullisella sisällyönanalyysillä. Seuraavassa on otteita yhdestä haastattelukokonaisuudesta informaation jakautumisen toteuttamisesta kategorioihin:

1. Osallisuus täytäntöönpanon suunnittelussa

Siinä sen sai niinku ite ehottaa ja valita tavallaan niinkö tsemppas tekemään tätä yhdyskuntapalveluksen suoritusta.

Haastateltavat nostivat merkittävänä elementteinä esiin erityisesti mahdollisuuden vaikuttaa palvelupaikan valintaan ja palvelun aikatauluttamiseen. Asiakkaiden kokemuksen mukaan osallisuuden kokemus vaikutti yhdyskuntapalvelun suorittamiseen vahvistavasti. Tästä muodostui alakäsite 1 (KUVIO 2).

2. Tuki, ohjaus ja vuorovaikutus

Kannustamista

Se on tsempannu omasta mielestä hyvin kans et sais niinku suoritettua nää hommat

Kuunnellu jos oon esittäny asioita

Oon niinkö pystyny puhumaan ihan vapaasti kaikesta

Erityisen merkittäviä tekijöitä haastateltavien mukaan ovat valvojan kanssa sujuva yhteistyö, kannustaminen ja kuunteleminen. Asiakkaiden kokemusten mukaan onnistuneet vuorovaikutuksen ja kuulluksi tuleminen kokemukset vaikuttivat yhdyskuntapalvelun suorittamiseen vahvistavasti. Näin muodostui alakäsite 2 (KUVIO 2).

3. Palvelun sisältö

Mä oon käyny vaan tässä ku tää on niinku pakollinen

Kaksi neljästä yhdyskuntapalvelua suorittavasta asiakkaasta suorittivat palvelutuntien sijasta Rikosseuraamuslaitoksen tarjoamia vapaaehtoisia ohjelmia. He kokivat ohjelmat ohjaaviksi ja pohdintaa herättäviksi.

Asiakkaiden mukaan palvelun sisältöön vaikuttaminen ja kokemus ohjelmien hyödyllisyydestä vahvisti yhdyskuntapalvelun suorittamista. Tästä muodostui alakäsite 3 (KUVIO 2).

4. Asenne ja motivaatio

Nyt on semmonen palava, ku aattelee että ei oo enää paljoo jäljellä

Pitää itekki antaa niinö kaikki peliin että saa tän suoritettua

Positiivinen, jos aatellaan että tässä on niinkö mahdollisuus vapaana suorittaa että ei tarvi istua siellä kiven sisässä

Haastateltavat kokivat merkitykselliseksi oman vastuunkantamisen ja tekojensa seurausten vastaanottamisen. Asiakkaat kokivat, että myönteinen asenne vahvistaa yhdyskuntapalveluksen suorittamista, kun taas negatiivinen asenne vaikuttaa heikentävästi. Tästä muodostui alakäsite 4 (KUVIO 2).

5. Sitoutuminen

On ollu semmonen tunne, että on kuulunu niinku osana tätä hommaa, että sellanen yhteenukuuluuuden tunne

Välillä on vähän mieli maassa ku joutunu oleen paikallaan ja on sidoksissa tähän ykp:hen nyt

Haastateltavat kokivat erityisesti vastuullisuuden olevan merkittävä tekijä sitoutumista koskevissa tekijöissä. Asiakkaat kokivat vahvan sitoutumisen yhdyskuntapalvelun suorittamista vahvistavana tekijänä. Näin muodostui alakäsite 5 (KUVIO 2).

6. Voimavarat

On ollu pientä masennusta, ku on joutunu paikallaan oleen

Mullahan tuli tää aikuisiän diabetes vasta

Haastateltavat toivat esiin erityisesti vertaistukea ja läheisten kannustamista voimavarana. Voimavaroja syöväenä tekijänä koettiin fyysisen terveyden haasteet. Tästä muodostui alakäsite 6 (KUVIO 2).

7. Perhe, ystävät, sosiaalinen verkosto

Vaimo on kannustanu

Ihan hyvin ollu kaikki tukena

Se tota suoritti loppuun ja se anto sellasta motivaatiota et itekki haluaa

Haastateltavat nostivat esiin läheisten tuen ja kannustamisen sekä vertaistuen merkitystä yhdyskuntapalvelun suorittamista vahvistavana tekijänä. Toisaalta myös yhdyskuntapalvelurangaistuksen suorittaminen aiheutti häpeän tunteita, mikä esti osaa haastateltavista jakamasta kokemuksiaan läheistensä kanssa. Tästä muodostui alakäsite 7 (KUVIO 2).

8. Työ

Se on nyt jääny vähän vähemmälle tän yhdyskuntapalvelun takia

Kaksi haastateltavista yhdyskuntapalvelun suorittajista työskenteli säännöllisesti. He kokivat merkityksellisenä yhdyskuntapalvelun suorittamista tukevan tekijänä yhdyskuntapalvelun aikataulun joustavuuden ja suunnittelemiseen osallistumisen, mikä mahdollisti työssä käymisen samanaikaisesti. Näin muodostui alakäsite 8 (KUVIO 2).

9. Päihteiden käyttö

Se on vähentyny huomattavasti mitä on niinku aikasemmin ollu

Kolmella neljästä haastateltavasta oli samanaikainen asiakkuus päihdehuollon avopalveluihin. Haastateltavat kokivat päihdeongelman hallinnan olevan merkittävä vahvistava tekijä yhdyskuntapalvelun suorittamisen kannalta. Tästä muodostui alakäsite 9 (KUVIO 2).

10. Palvelun ja palveluohjauksen kehittäminen

Pystyis enemmän ottaa niitä tunteja kerralla

Aika tiukkaa nuo säännöt, niistä vois vähän jollain lailla joustaa

Palvelun kehittämisen kannalta haastateltavat nostivat esiin joustamisen merkitystä yksilöllisissä tilanteissa sekä sääntörikkomuksissa. Näin muodostui alakäsite 10 (KUVIO 2).

11. Sosiaalisen tuen kehittäminen

Ihan tarpeeks sain

Haastateltavat kokivat saaneensa tarpeeksi tukea ja kannustusta, eivätkä osanneet esittää kehittämistarpeita. Tästä muodostui alakäsite 11 (KUVIO 2).

12. Toimintojen lisääminen

Ihan hyvät on nää entiset. Justiin se että voi niinkö ite tavallaan suorittaja ehottaa paikkaa ja tommosia, et ne on ihan hyviä mun mielestä

Haastateltavat eivät osanneet esittää toimintojen muuttamiseen tai lisäämiseen liittyviä kehittämissuhteita. He kokivat saaneensa palvelusta kaiken tarpeellisen. Tästä muodostui alakäsite 12 (KUVIO 2).

Nämä kaksitoista alakategoriaa muodostivat neljä seuraavaa alakäsitettä:

- A) Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan vaikutus suoriutumiseen
- B) Asiakkaan toiminnan vaikutus suoriutumiseen
- C) Asiakkaan elämäntilanne
- D) Kehittämismahdollisuudet

Jakautuminen alakäsitteisiin toteutettiin vastaamaan haastattelurunkoa seuraavasti (KUVIO 2):

Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan vaikutus suoriutumiseen	Asiakkaan toiminnan vaikutus suoriutumiseen	Asiakkaan elämäntilanne	Kehittämismahdollisuudet
osallisuus täytäntöönpanon suunnittelussa	asenne ja motivaatio	perhe, ystävät ja sosiaalinen verkosto	palvelun ja palveluohjauksen kehittäminen
tuki, ohjaus ja vuorovaikutus	sitoutuminen	työ	sosiaalisen tuen kehittäminen
palvelun sisältö	voimavarat	päihteiden käyttö	toimintojen lisääminen

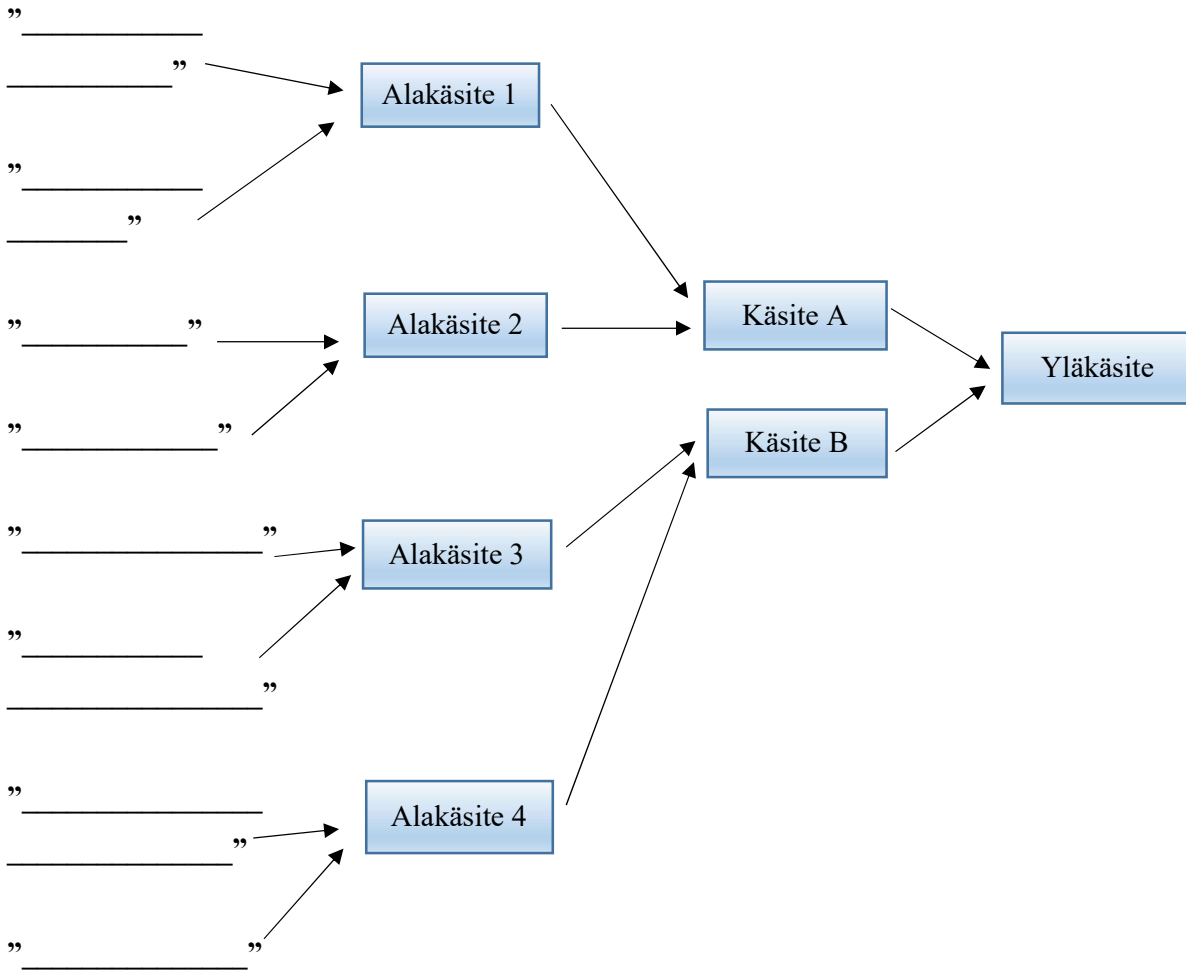
KUVIO 2. Aineiston jakautuminen alakäsitteisiin

Aineiston saavutettua saturaation eli kylläntymispisteen (Vilka 2015, 152), aineiston tulkinta ja kategorisointi tuotiin päätökseen. Lopulta nämä neljä alakäsitettä kategorisoitiin (KUVIO 4) vastaamaan opinnäytetyön kahta päätutkimuskysymystä:

1. Mitkä tekijät asiakkaan kokemuksen mukaan vahvistavat tai heikentävät yhdyskuntapalvelurangaistuksesta suoriutumista?
 - A) Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan vaikutus suoriutumiseen
 - B) Asiakkaan toiminnan vaikutus suoriutumiseen
 - C) Asiakkaan elämäntilanne

2. Miten asiakkaan kokemuksen mukaan Rikosseuraamuslaitoksen palveluohjausta voisi kehittää?
 - D) Kehittämismahdollisuudet

Kuviossa 3 esitetty kategorioiden muodostaminen ja analyysiprosessin kulku kokonaisuudessaan.

KUVIO 3. Aineiston kategorioiden muodostaminen (mukaillen Taajamo 2005)

4.2 Opinnäytetyön eettisyys, reliabiliteetti ja validiteetti

Opinnäytetyöprosessiin kuuluu tutkimuksen tavoin pätevyden, luotettavuuden, yleistämisen ja eettisyyden arviointi ja pohdinta. Opinnäytetyön pätevyys eli validiteetti tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä ilmiötä, mitä on tarkoitus mitata. Pätevän tutkimuksen piirteisiin kuuluu virheettömyys, mikä tarkoittaa haastattelukysymysten asettelun pohtimista ymmärrettävyyden kannalta. (Vilka 2015, 193.) Tässä opinnäytetyössä aineiston keruu toteutettiin laadullisen tutkimuksen tavoin kasvotusten haastattelussa, jolloin kysymysten ja käsitteiden ymmärtäminen varmistettiin antamalla asiakkaille mahdollisuus kysyä tarkentavia kysymyksiä. Haastattelukysymysten ymmärrettävyyteen kiinnitin huomiota jo haastattelun suunnitteluvaiheessa, jotta käsitteet olisivat helposti ymmärrettäviä. Haastattelurungolla pyrin varmistamaan, että haastattelukysymyksen kattavat koko tutkimusongelman. Tästä huolimatta on

huomattava, että toinen tutkimuskysymys (Miten asiakkaan kokemuksen mukaan Rikosseuraamuslaitoksen palveluohjausta voisi kehittää?) jäi ensimmäistä kysymystä (Mitkä tekijät asiakkaan kokemuksen mukaan vahvistavat tai heikentävät yhdyskuntapalvelurangaistuksesta suoriutumista?) vähemmälle huomiolle.

Opinnäytetyön luotettavuus eli reliaabelius tarkoittaa tulosten tarkkuutta eli toistettavuutta samalla lopputuloksella sekä ei-sattumanvaraisuutta. (Vilkka 2015, 195.) Luotettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon opinnäytetyön tulkinnallinen puoli. Laadullinen sisällönanalyysi on toteutettu oman kokemus- ja ajatusmaailmani pohjalta, joten opinnäytetyön tulkinnallisessa osuudessa saattaa olla tutkijasta riippuen hieman vaihtelevuutta. Opinnäytetyön tulosten luotettavuutta pohdittaessa on hyvä todeta otannan olevan hyvin pieni suhteessa koko Suomen yhdyskuntapalvelua suorittaviin asiakkaisiin. Tästä huolimatta yhdyskuntaseuraamustoimistoilla tehtävä yhdyskuntapalvelurangaistukseen liittyvä työ perustuu yhteisiin perusasioihin, joten näin ajatellen opinnäytetyössä saatuja tuloksia voidaan tarkastella myös laajemmalla tasolla. Kaikki neljä haastateltavaa yhdyskuntapalvelua suorittavaa asiakasta olivat yhden rikosseuraamustyöntekijän asiakkaita, joten on hyvä ottaa huomioon vastausten mahdollinen vaihtelevuus, mikäli asiakkaiden työntekijä ei olisi ollut sama henkilö.

Luotettavuuteen kuuluu myös uskottavuuden arviointi, eli tutkimukseen osallistuneiden kuvailu ja arviointi aineiston totuudenmukaisuudesta [Parkkila ym. 2000] (Tuomi & Sarajärvi 2004, 137). Tässä opinnäytetyössä kohderyhmän eli yhdyskuntapalvelurangaistusta suorittavien asiakkaiden kokemusmaailmaa on pyritty kuvaamaan mahdollisimman tarkasti yhdyskuntapalvelun suorittamiseen liittyvien määrien ja käytäntöjen kautta. Haastatteluaineistojen totuudenmukaisuuden voidaan arvioida olevan melko hyvä perustuen haastateltavien mahdollisuuteen kysyä tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä. Toisaalta vastauksissa valehtelun mahdollisuus on otettava huomioon, motivaationa pelko sääntörikkomusta seuraavasta rangaistuksesta. Tulosten siirrettävyyttä vastaavaan kontekstiin [Parkkila ym. 2000] (Tuomi & Sarajärvi 2004, 137) voidaan pienestä otannasta huolimatta pitää mahdollisena, sillä yhdyskuntaseuraamustoimistojen työ sisältää maanlaajuisesti yhtenäisiä elementtejä.

Opinnäytetyön aiheen valinta ja tarkastelun näkökulma itsessään olivat eettinen valinta asiakasnäkökulman esiintuomisen muodossa. Asiakasnäkökulman ymmärtäminen ja edistäminen luovat perustaa asiakaslähtöisyyden kehittämiseksi yhdyskuntaseuraamustyössä. Laadukasta palvelua tuottaessa asiakasnäkökulma ei voi korostua liikaa, sillä pitkälti palvelun tehokkuuden määrittelee asiakkaan subjektiivinen kokemus. Vaikka opinnäytetyön aihe nousi Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden ehdotuk-

sesta, opinnäytetyön todellisena kohteena olivat asiakkaat ja heidän saamansa palvelu. Rikosseuraamuslaitoksen palveluun osallistuminen ei ole asiakkaiden vapaaehtoinen valita, vaan tuomioistuimen päätöksellä tehty ratkaisu. Osana opinnäytetyön eettisyyttä voidaan nähdä haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuus. Asiakkaat halusivat tarttua tilaisuuteen, jossa pääsivät kertomaan omista kokemuksistaan yhdyskuntapalvelun suorittamiseen liittyvistä tekijöistä. Haastattelutilanteet toteutettiin asiakkaille tutuissa ympäristöissä, kuten Kokkolan toimipaikan asiakastapaamistiloissa ja asiakkaiden palvelupaikoilla.

Haastattelutilanteissa huomioon on otettu eettinen näkökulma muun muassa onnistuneen vuorovaikutuksen, sosiaalisen sensitiivisyyden kannalta ja oikeanlaisen ilmapiirin luomisella. Sosiaalisen vuorovaikutuksen ja asiakkaan kohtaamisen perustaidot muodostivat eettisen pohjan haastattelutilanteisiin. Vuorovaikutukseen pyrin vaikuttamaan muun muassa ystävällisyydellä, empaattisuudella ja aidolla kiinnostuksella asiakkaan kertomaa kohtaan. Asiakkaan tekemää rikosta ja siihen liittyviä tekijöitä käsitellessä tuomitsemattomuus ja luottamuksellisuus olivat merkittävässä roolissa. Haastattelutilanteen luottamuksellisuuden toin esiin muun muassa kertomalla olevani sitoutunut salassapitovelvollisuuteen yhtä lailla Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden kanssa. Myös esittelykirjeessä luvataan asiakkaalle yksityisyyden kunnioittaminen ja tietojen luottamuksellinen käsittely (LIITE 1).

5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää yhdyskuntapalveluun vaikuttavia tekijöitä Oulun yhdyskuntaseuraamustoimiston, Kokkolan toimipaikan yhdyskuntapalvelua suorittavien asiakkaiden kokemusten mukaan. Opinnäytetyötä ohjaavat päätutkimuskysymykset olivat:

1. Mitkä tekijät asiakkaan kokemuksen mukaan vahvistavat tai heikentävät yhdyskuntapalvelurangaistuksesta suoriutumista?
2. Miten asiakkaan kokemuksen mukaan Rikosseuraamuslaitoksen palveluohjausta voisi kehittää?

Laadullisella sisällönanalyysillä toteutetun tulkinnan mukaan yhdyskuntapalvelun suorittamiseen vaikuttavat tekijät jakautuivat kolmeen kategoriaan:

- A) Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan vaikutus suoriutumiseen
- B) Asiakkaan toiminnan vaikutus suoriutumiseen
- C) Asiakkaan elämäntilanne

Yhdyskuntapalvelun suorittamista tukevia sekä heikentäviä tekijöitä löytyi näistä kategorioista. Asiakkaat kokivat sekä Rikosseuraamuslaitoksen että oman toimintansa lisäksi oman nykyisen elämäntilanteen suurimmiksi tekijöiksi suoriutumiseen vaikuttavina tekijöinä. Erityisen merkittävänä yhdyskuntapalvelun suorittamiseen vahvistavasti vaikuttavia tekijöitä olivat asiakkaiden kokemusten mukaan päihderiippuvuuden hallinta, sosiaalisen tuen ja kannustamisen saaminen sekä läheisiltä että Rikosseuraamuslaitoksen edustajalta, osallisuus täytäntöönpanossa, asiakkaan oma asenne ja motivaatio sekä onnistunut vuorovaikutus Rikosseuraamuslaitoksen edustajan kanssa. Suoritusta heikentävinä tekijöinä nähtiin osallisuuden puute, vastaanottavaisuuden puute, päihdeongelman hoitamattomuus, puutteellinen vuorovaikutus Rikosseuraamuslaitoksen edustajan kanssa sekä voimavaroihin vaikuttavat tekijät, kuten fyysisen terveyden haasteet.

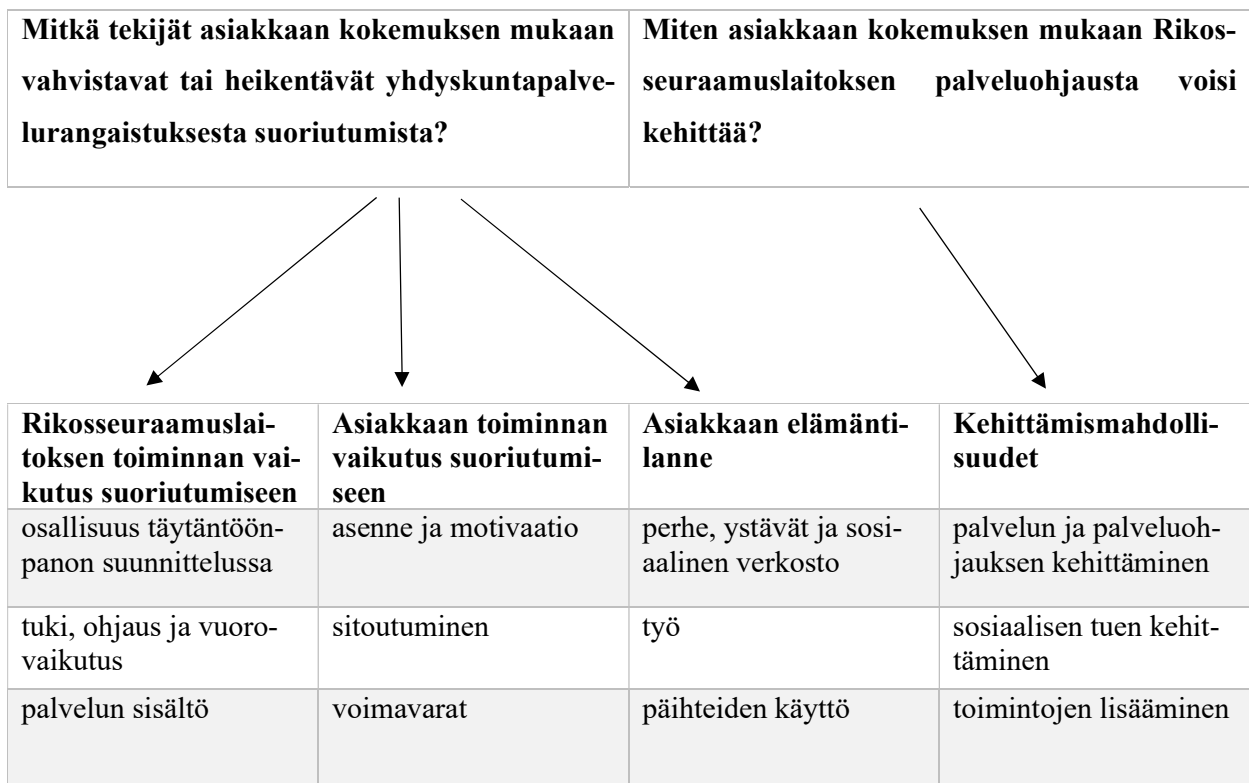
Tuloksista päätellen asiakkaan päihderiippuvuuden hallintaan saaminen ja samanaikainen hoitaminen yhdyskuntapalvelurangaistuksen kanssa luovat paremmat edellytykset yhdyskuntapalvelusta suoriutumiseen. Sovittamalla yhteen yhdyskuntapalvelu ja päihderiippuvuuteen liittyvät riittävät tukitoimet asiakkaan päihdeongelman hallinta on mahdollista. Osallisuus täytäntöönpanovaiheessa korostui suoritusta vahvistavana tekijänä erityisesti palvelupaikan valintaan ja aikataulun sopimiseen liittyvissä asioissa, sillä tulosten perusteella miellyttävä palvelupaikka vahvistaa asiakkaan suoritusmotivaatiota sekä sitoutumista.

Asiakkaiden asenteet rangaistuksen suorittamista kohtaan nousivat esiin merkittävänä suorittamista vahvistavina tekijöinä. Vastuun kantaminen omista teoista motivoi asiakkaita suorittamaan rangaistuksen loppuun. Mikäli asiakkaan asenne rikostaan ja rangaistustaan kohtaan on negatiivinen tai välinpitämätön, siihen voidaan pyrkiä vaikuttamaan motivoivan keskustelun keinoin. Sosiaalisen tuen saaminen, onnistunut vuorovaikutus ja yhteistyö tukevat asiakkaiden rangaistuksen suorittamista, joten Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden on keskeistä ylläpitää ja kehittää kyseisiä osaamisalueita.

Näiden kolmen (ABC) kategorian lisäksi opinnäytetyössä jaoteltiin neljäs kategoria:

D) Kehittämismahdollisuudet

Rikosseuraamuslaitoksen kehittämismahdollisuuksiin liittyvät ehdotukset ja ratkaisut jäivät jonkin verran vähemmälle huomiolle nykytilanteen kuvaukseen verrattuna. Asiakkaat kokivat saaneensa palvelusta kaiken itselleen tarpeellisen ja yleiskuva palvelun toteutumisesta oli positiivinen. Asiakkaat kokivat palvelun kehittämisenäkökulman haastavaksi, joten vastaukset keskittyivät lähinnä positiivisen palautteen antamiseen. Asiakkaat kokivat saaneensa valvojaltaan tarpeeksi tukea, ymmärrystä ja välittämistä. Kuviossa 4 on esitelty opinnäytetyön keskeisten tulosten yhteenveto.

KUVIO 4. Tulosten yhteenveto

6 POHDINTA

Opinnäytetyössä työmenetelmänä käytetty haastattelu oli kohdennettu ja tarkoituksenmukainen tapa kerätä asiakkaiden kokemuksia laadullista työtettä ajatellen. Haastattelutilanteen kiireettömyys ja rauhallisuus loi asiakkaalle turvallisen ympäristön, jossa kokemusten luottamuksellinen jakaminen oli mahdollista. Puolistrukturoidun ja avoimen haastattelun välimuoto toimi tässä opinnäytetyössä joustavuutensa vuoksi tarkoituksenmukaisesti, koska haastattelutilanteessa asiakkaan kertomukseen syventyminen sekä tilanteen ohjaileminen onnistuivat menetelmän avulla melko hyvin. Valmis haastattelurunko toimi lähinnä muistilistana aihealueiden esiin nostamisen kannalta. Haastattelut toteutettiin yksilöllisesti, jotta jokaisen asiakkaan yksilöllinen kokemus saatiin kuuluviin. Toisaalta ryhmähaastattelu olisi voinut olla mahdollinen vaihtoehto, mutta kuuden ihmisen kesken aikataulujen sopiminen olisi saattanut olla haastavaa. Lisäksi asiakkaiden yksityisyyttä kunnioittaen yksilöhaastattelut olivat turvallisempi ratkaisu.

Asiakkailla ei ollut mahdollisuutta tutustua haastattelumateriaaliin etukäteen, vaan käsiteltävät aihealueet nostettiin esiin ensimmäistä kertaa haastattelutilanteessa. Tämä voidaan perustella sillä, että asiakkaat kertoivat kokemuksistaan todenmukaisesti kaunistelematta vastauksia. Esittämällä tarkentavia kysymyksiä pystyttiin syventymään asiakkaiden vastausten yksityiskohtaisempaan tarkasteluun. Toisaalta joissakin tapauksissa puheen rajaaminen aiheutti haasteita. Osalle haastateltavista haastattelutilanne toteutettiin osana yhdyskuntapalvelun palvelutunteja, jolloin haastattelun ajallisella kestolla ei ollut merkitystä, mutta osan kohdalla haastattelutilanne toteutui osana Rikosseuraamuslaitoksen myöntämää suoritusta, jolloin ajallisesti haastattelutilanteen tuli kokonaisuutena kestää tunnin ajan. Tällöin asiakkaat saivat haastattelun hyväksytyä osaksi yhdyskuntapalvelun suoritustunteja. Tunnin keston takia haastatteluista täytyi tehdä sisällöllisesti laaja-alaisia, mikä mahdollisti aiheen syvällisemmän tarkastelun, mutta myös aiheutti minulle työmäärän lisääntymistä. Ajallisesti lyhyempi haastattelutilanne olisi kuitenkin saattanut rajoittaa haastattelun aihealueita ja vähentänyt mahdollisuuksia syventyä tarkemmin asiakkaan kokemusmaailmaan.

Yhdyskuntapalvelun suoritukseen vaikuttavat tekijät jaoteltiin asiakkaiden haastattelujen perusteella kolmeen alakäsitteeseen:

- A) Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan vaikutus
- B) Asiakkaan toiminnan vaikutus
- C) Asiakkaan elämäntilanne

Nämä tekijät sisälsivät laaja-alaisesti paljon yhteisiä tekijöitä, mutta myös yksilökohtaisia ja merkittäviä asioita.

Tuloksista voidaan päätellä, että asiakkaiden oli huomattavasti helpompi kertoa rangaistuksensa suorittamiseen vaikuttavista tekijöistä, kuin pohtia palvelun kehittämiseen liittyviä mahdollisuuksia. Tätä opinnäytetyötä ajatellen Rikosseuraamuslaitoksen kehittämismahdollisuuksiin olisi ollut tarpeellista kiinnittää enemmän huomiota lisäämällä aihetta koskevia tarkentavia kysymyksiä. Kysymysten asettelua olisi ollut tarpeellista suunnitella yksityiskohtaisemmin ennen haastattelutilannetta. Vastausten niukkuutta voidaan perustella myös mahdollisesti sillä, ettei pakollisesti ohjattuun palveluun liittyen osata tai haluta ajatella lisättävän tai muutettavan mitään. Myös asiakkaan ajatus siitä, että omalla kohdalla kyseinen rangaistus jää viimeiseksi, saattaa vaikeuttaa palvelun kehittämismahdollisuuksien ajattelemista.

Saatujen tulosten ja niistä tehtyjen johtopäätösten lisäksi on hyvä tarkastella muita palvelun kokonaisuuteen vaikuttavia tekijöitä, kuten työntekijöiden ammatillisen osaamisen ja työmotivaation merkitystä. Asiakkaiden saaman laadukkaan palvelun edellytyksenä voidaan pitää työntekijöiden työhyvinvointiin liittyviä kysymyksiä. Työmotivaatio näyttäytyy asiakastyössä, ja heikko motivaatio voi vaikuttaa Rikosseuraamuslaitoksen organisaation arvojen toteutumiseen, kuten uskoon ihmisen kykyyn muuttua ja kasvaa. Työntekijöiden ammatillinen pätevyys ja osaaminen on keskeisessä asemassa asiakastyöhön nähden. Työntekijän motivaation lisäksi vuorovaikutustaitojen perusosaaminen on keskeisessä roolissa, perustuen asiakkaiden sille antamaan merkitykseen.

Tämä opinnäytetyö antaa työkaluja keskittymään asiakkaan näkökulmaan, joka saattaa teoriasta huolimatta jäädä taka-alalle. Lisäksi samankaltainen tutkimus voitaisiin toteuttaa vankilaympäristössä tai muissa yhdyskuntaseuraamusrangaistuksissa, vaikkakin tulokset ovat jollain tasolla yleistettävissä myös näihin. Koska tässä opinnäytetyössä Rikosseuraamuslaitoksen palveluohjauksen ja palvelun kehittämismahdollisuuksien tarkastelu jäi hieman vähemmälle huomiolle, kyseisen aiheen yksityiskohtaisempi tarkastelu olisi hyödyllistä. Opinnäytetyön yhteiskunnallinen merkittävyys ilmenee tehokkuuden ja asiakaslähtöisyyden kehittämisen näkökulmasta. Asiakasnäkökulman kautta kohdennetusti yhdyskuntapalvelun suorittamiseen vaikuttaviin merkittäviin tekijöihin voidaan keskittyä entistä tehokkaammin, mikä tukee yhdyskuntapalvelun suorittamista. Yhdyskuntapalvelurangaistuksen suorittamisen tukeminen mukautuu Rikosseuraamuslaitoksen vuonna 2017 asettamaan linjaukseen yhä lisääntyvistä vapaudessa suoritettavista rangaistuksista.

Tässä opinnäytetyössä sosionomin kompetenssit ilmenivät hyvin laaja-alaisesti. Sosiaalialan eettinen osaaminen näyttäytyy keskeisessä roolissa muun muassa pyrkimyksenä yksilölliseen, tasa-arvoiseen ja huono-osaisuutta ehkäisevään asiakastyön näkökulmasta. Asiakastyön osaamisalueeseen kuuluu tässä opinnäytetyöprosessissa erityisesti asiakkaiden tarpeiden huomioiminen ja voimavarojen vahvistaminen, asiakastyön tavoitteellisuus sekä asiakasprosessin kuvaus ja siihen perustuva työn kehittäminen. Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen ilmenee tässä opinnäytetyössä palveluohjauksellisena elementtinä ja asiakkaan turvaverkoston edistämisen näkökulmasta.

Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen ilmenee jo opinnäytetyön perustarkoituksesta, joka oli asiakkaiden osallistaminen Rikosseuraamuslaitoksen palvelun kehittämiseen oman kokemusmaailmansa pohjalta. Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen on opinnäytetyön toteuttamisen lähtökohta, ja se onkin opinnäytetyöprosessin aikana osoittanut merkityksensä. Tutkimuksen toteuttajana minulla on vielä monia kehittämishaasteita, kuten yksityiskohtainen suunnitelmallisuus ja aikatauluttaminen. Johtamisosaamista ajatellen tämä opinnäytetyö vahvisti sosiaalialan osaamisen kehittämisaspektia. Myös itseni johtamisen taidot korostuivat ja kehittyivät opinnäytetyöprosessin aikana.

LÄHTEET

Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta. 10.4.2015. 400/2015. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150400>. Viitattu 5.4.2019.

Helminen, J. 2016. Sosiaaliohjaus – lähtökohtia ja käytäntöjä. Helsinki: Edita.

Kivinummi, J. & Alatupa, S. 2016. Kun ei suju. Selviytymisopas haastaviin asiakastilanteisiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Linderborg, H., Suonio, M. & Lassila, T. 2014. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja. Sosiaalityö ja sosiaalinen tuki rikosseuraamusalalla. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Oksanen, J. 2014. Motivointi työvälineenä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Parkkila, M., Välimäki, M. & Routasalo, P. 2000. Teoksessa Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Puolakka, P., Vogt-Airaksinen, T., Kivimäki, T. & Ihanus, T. 2019. Rikosseuraamuslaitos. Lapsi- ja perhetyön linjaukset. Saatavissa: https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisutmuut/6G5krDHMF/Lapsi-_ja_perhetyon_linjaukset_2019.pdf. Viitattu 9.10.2019.

Rikosseuraamuslaitos. 2019a. Seuraamusselvitys. Saatavissa: <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/yhdyskuntaseuraamukset/yhdyskuntapalvelu/soveltuvuusselvitys.html>. Viitattu 5.4.2019.

Rikosseuraamuslaitos. 2019b. Kuntouttava toiminta–Ohjelmatyö. Saatavissa: <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/toiminnot/kuntouttavatoiminta-ohjelmatyo.html>. Viitattu 27.9.2019.

Rikosseuraamuslaitos. 2018. Rikosseuraamuslaitoksen ulkoinen esittely.

Rikosseuraamuslaitos. 2019c. Yhdyskuntapalvelu. Saatavissa: <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/yhdyskuntaseuraamukset/yhdyskuntapalvelu.html> Viitattu 3.10.2019

Rikosseuraamuslaitos. 2019d. Yhdyskuntaseuraamustoimistot. Saatavissa: <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/yhdyskuntaseuraamustoimistot.html>. Viitattu 25.9.2019.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Hyvinvointi. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>. Viitattu 30.9.2019.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Väisänen, L. 2015. Rikosseuraamuslaitos. Rikollisuus ja päihteet. Saatavissa: <https://a-kiltojenliitto.fi/akilta/wp-content/uploads/2015/02/Rikollisuus-ja-paihteet-Laura-V..pdf>. Viitattu 1.10.2019.

Yhdyskuntapalvelu. Rikosseuraamuslaitos. Esite. https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/esitteet/697jokg6o/YKP_sidosryhmille.pdf Viitattu 3.10.2019

Hei,

olen Emma Lamminen, kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Centria-ammattikorkeakoulusta Kokkolasta. Teen Rikosseuraamuslaitoksen kanssa yhteistyössä opinnäytetyötä, jossa selvitetään Oulun yhdyskuntaseuraamustoimiston, Kokkolan toimipaikan asiakkaiden kokemuksia yhdyskuntapalvelun suorittamiseen vaikuttavista tekijöistä. Tarkoituksena on selvittää asiakkaan kokemuksen perusteella, mitkä tekijät tukevat tai mahdollisesti heikentävät palvelusta suoriutumista.

Osallistumalla haastatteluun annat Rikosseuraamuslaitokselle mahdollisuuden muokata toimintatapojaan kokemuksesi perusteella. Haastatteluun osallistuvien henkilöllisyys pidetään salassa ja tietoja käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Haastattelutilanne nauhoitetaan.

Kunnioittaen
Emma Lamminen

Annan suostumukseni haastatteluun

päiväys

allekirjoitus

OPINNÄYTETYÖSOPIMUS

Opinnäytetyön tekijä/t Emma Lamminen	Aloituspäivämäärä Syksy 2018
Koulutusohjelma Sosionomi AMK	
Koulutusohjelman yliopettaja Pirjo Forss - Pennanen	Opinnäytetyön ohjaaja Anne Jaakonaho
Opinnäytetyön työnimi (aihe) Asiakkaiden kokemuksia yhdyskuntapalvelun suorittamiseen vaikuttavista tekijöistä.	
Tutkimusongelma/kehittämistehtävä 1. Mitkä tekijät asiakkaan kokemuksen mukaan vahvistavat tai heikentävät yhdyskuntapalvelurangaistusta suorittumista? 2.1. Miten RISE:n toiminta on vaikuttanut yhdyskuntapalvelurangaistuksesta suorittamiseen? 2.2. Miten asiakkaan toiminta on vaikuttanut yhdyskuntapalvelurangaistuksesta suorittamiseen? 2. Miten asiakkaan kokemuksen mukaan RISE:n palveluohjausta voisi kehittää? 2.1. Mitä uusia toimintoja voisi lisätä? 2.2. Miten tukea voisi kehittää?	
Opinnäytetyön tavoite ja rajaus/tutkimustulokset Kartoitetaan asiakkaiden kokemuksia yhdyskuntapalvelurangaistuksen suorittamista tukavista ja heikentävistä tekijöistä. Haastatellaan noin viittä asiakasta.	

OPINNÄYTETYÖSOPIMUS

<p>Opinnäytetyön alustava aikataulu (pvm:t kuukauden tarkkuudella)</p> <p>Aloituspalaveri (ohjaaja, työn tekijä, työelämäohjaaja) [11/2018] Toteutussuunnitelman esittäminen [] Väliraportointi [] Ohjaajan tarkastus ja/tai loppupalaveri [] Opinnäytetyön hyväksyttäväksi jättäminen [syksy] 2019 Opinnäytetyön seminaariesitys [syksy] 2019 Kypsyyskoe [syksy] 2019</p>
<p>Toimeksiantajan yhteystiedot (yritys, yhteys henkilön nimi, osoite, puhelin, sähköposti)</p> <p>Oulun yhdyiskunta seurannus toimisto, Vokkolan toimipaikka, Kaarlelankatu 27D 07100 Vokkola. Eeva - Liisa Luomala, eeva-liisa.luomala@om.fi, 0503456544</p>
<p>Tämä sopimus on laadittu kolmena kappaleena. Sopimuskappaleet toimitetaan opinnäytetyön tekijälle, toimeksiantajalle sekä työn ohjaajalle. Centria-ammattikorkeakoulun opiskelija sitoutuu tekemään toimeksiantajan toimeksiannosta edellä mainitusta aiheesta opinnäytetyön <u>syksy 2019</u> mennessä.</p> <p>Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön työssä tarvittavaa tietoa sekä arvioimaan opinnäytetyön valmistuttua sen hyödynnettävyyttä toiminnassaan.</p> <p>Toimeksiantaja maksaa materiaali-, postitus-, maka- ym. mahdolliset kulut laskun mukaan. Toimeksiantaja voi maksaa opinnäytetyön tekijälle palkan.</p> <p>Tämän sopimuksen osapuolet ovat velvolliset pitämään salassa kaiken, mitä he toimeksiannon yhteydessä ovat saaneet tietoonsa asioista, joita voidaan pitää toisen sopijapuolen liikesalaisuutena. Opinnäytetyö käydään läpi ammattikorkeakoulun opinnäytetyöseminaarissa ja se on julkinen asiakirja. Toimeksiantajan tulee erikseen pyytää työn salausta.</p> <p>Ammattikorkeakoulu ei vastaa opinnäytetyön tekijän mahdollisesti aiheuttamasta haitasta tai vahingosta.</p>
<p>Päiväys</p> <p>28.11.2018</p>
<p>Työelämäohjaajan allekirjoitus</p> <p><i>Eeva-Liisa Luomala</i></p>
<p>Opiskelijan allekirjoitus</p> <p><i>Anna Anttonen</i></p>
<p>Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus</p> <p><i>[Handwritten signature]</i></p>

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Organisaatio, jolle anomus osoitetaan Rikosseuraamuslaitos, Oulun
yhdyksuntaseuraamustoimisto

Vastuuhenkilö organisaatiossa Johtaja Tapio Linatti

Tutkimusluvun antaja(?) Emma Lamminen

Osoite Läntinen Kirkkokatu 83B, 67100 Kokkola

Puhelin 040 71 86723

Sähköpostiosoite emma.lamminen@centria.fi

Tutkimuksen nimi Asiakkaiden kokemuksia yhdyskunta -
palvelun suorittamiseen vaikuttavista tekijöistä

Tutkimuksen tarkoitus tarkoituksena on selvittää asiakkaiden kokemuksia
yhdyksuntapalvelun suorittamista tukena ja heikentäviä tekijöitä.

Tutkimuksen kohderyhmä Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntapalvelua
suorittavat asiakkaat Kokkolan toimipaikassa

Aineiston keruun arvioitu ajankohta Toukokuu 2019

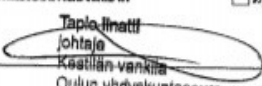
Tutkimusmenetelmä Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä, aineisto
kerätään haastattelussa

Tutkimussuunnitelma hyväksytty 14, 3 2019

Tutkimuksen ohjaaja Anne Jaakonaho /

Lupa myönnetään
paikka Oulu aika 4, 4 2019

anomuksen mukaisesti muutosehdotuksin hylätty

Luvanmyöntäjän allekirjoitus
Tapio Linatti
johtaja
Keskilän-vankila
Oulun yhdyskuntaseuraamustoimisto

LIITTEET Tutkimussuunnitelma
 Kysely/haastattelulomake
 Muut liitteet, mitkä _____

Haastattelurunko

LIITE 4

1. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan vaikutus suoriutumiseen
 - osallisuus täytäntöönpanon suunnittelussa
 - tuki, ohjaus ja vuorovaikutus
 - palvelun sisältö

2. Asiakkaan toiminnan vaikutus suoriutumiseen
 - asenne ja motivaatio
 - sitoutuminen
 - voimavarat

3. Asiakkaan elämäntilanne
 - perhe, ystävät, sosiaalinen verkosto
 - työ
 - päihteiden käyttö

4. Kehittämismahdollisuudet
 - palvelun ja palveluohjauksen kehittäminen
 - sosiaalisentuen kehittäminen
 - toimintojen lisääminen

Haastatteluaineisto numero 3**H: haastattelija****A: asiakas**

H: Miten pitkä sulla on tuomio?

A: Se oli 180 tuntia.

H: Kuinka pitkästi sä oot nyt suorittanut?

A: Yli puolet.

H: Minkälainen paikka tää on? Siis tää on kirppari?

A: Joo, tää on ihan ok. Kun tottu. Alku on tietenkin kankea ku ei tiiä yhtään mitä pitää tehdä ja niin pois päi mutta nyt sitten tietää heti ku sisälle tulee että mitä tarttee ruveta tekemään. Mitä laitetaan mihinkin ja niin pois päin.

H: Kuinka sut otettiin tänne vastaan?

A: Todella hyvin. Joo, et en voi moittia. Et ihan kiva tulla ja. Ei mitään hätää. Toivottavasti ei tartte vaihtaa paikkaa. Et silleen on kiva paikka.

H: Mistä sut on tuomittu? Minkä tyylisestä?

A: Törkeä rattijuopumus.

H: Sillon kun te alotitte tätä täytäntöönpanon suunnittelua sun valvojan kanssa, niin minkä verran sä sait ite vaikuttaa siihen että minkälainen sun palvelusta tulee?

A: Ihan hyvin. Elikkä kyllä multa kysyttiin heti, esimerkiksi eläinten kanssa haluanko olla. Mä sanoin että se on semmonen homma että mä en tykkää eläimistä ja eläimet reagoi siihen niin sillon on varmaan niinkun turha mennä semmoseen paikkaan koska siellä ei tykkää olla eläimet eikä siellä tykkää olla minä.

H: Ootko sä suorittanu jotaki ohjelmia?

A: Olen joo.

H: Minkälaisia?

A: Tämä mikä on nyt tämä pakollinen, mikä tuli siihen alkuun. Tämä tämä, montakos tuntia siihen meni sitten näihin ohjelmiin... Ja sitten siihen kuului myös se Portissa käynnit ja.

H: Eli onko sulla joku päihdehuollon...

A: Siis tähän ohjelmaan kuului tämä, minkä tän valvojan kanssa nyt tehtiin. Elikkä siinä oli tämä, millä nimellä se nyt kulkee se ohjelma?

H: Niitä on useampia. Oiskohan se voinu olla Viisi Keskustelua Muutoksesta?

A: Ettei ois ollu se. Joo. Ja sitte siihe kuuluu myös se että pitää käyä siellä Portissa ja ne oli tietyt ajat sinne ja sitten tän valvojan kans oli ne tietyt ajat.

H: Elikkä te ootte käyny sellasta tehtäväkirjaa?

A: Kyllä.

H: Mitä sä tykkäsit siitä vkm:stä? Siitä ohjelmasta.

A: Siis tykkäsin joo. Ensin oli tottakai että pääs siihen niinku sisälle. Mutta musta se oli hirveen ohjaava. Mä tykkäsin sillä lailla, että se niinkun ohjas siihen, miten sen nyt sanois, pois huonoilta teiltä. Pitäiskö sanoa näin. Elikkä tuota, piti niinkun miettiä sitä että mitkä tekijät altistaa, millon otan ja mitkä on lähellä ja mitkä on kaukana ja niin pois päin. Elikkä välttää niitä tekijöitä missä esimerkiksi aloholi liikkuu ja niin pois päin. Ja mä tykkäsin siitä niinku tosi paljon että. Ja tota se ei oo niinkun tuomitseva, siitä mä tykkäsin koska oikeesti jos sen omalta osalta aattelee niin hirveen huono omatunto siitä mitä on tehny,

niin tuota, ohjelma itessään ei tuomitse. Ja sitten taas niinkun valvoja itessään oikea henkilö kyllä oli siihen. Tykkäsin kyllä toimia hänen kanssaan. Ja tykkään toimia hänen kanssaan.

H: Eli teillä on niinkun yhteistyö sitten sujunu hyvin?

A: Kyllä, kyllä. Todella hyvin.

H: Ootko sä saanut sun valvojalta tukea ja apua sellasissa asioissa missä sä tarvit?

A: No itseasiassa mä en oo tarvinnu ylimäärästä, sanotaanko näin. Mutta kuitenkin se, mitä näitä mistä äsken keskusteltiin, nää on mun mielestä tosi rentoja ja mukavia. Niinkun että mä en oo sillälaila tarvinnu, mutta tosiaan... En osaa muuta sanoa siihen.

H: Mutta sellasta kannustusta suorittamiseen?

A: Kyllä.

H: Että teidän vuorovaikutus on sillälaila toiminu?

A: On kyllä.

H: Eli koitko sä että sulle oli siitä ohjelmasta sellasta konkreettista apua?

A: Kyllä. Suosittelen kyllä sellaiselle, joka on vastaanottavainen. Että kyllä siinä tarvitaan sitä vastaanottavaisuutta. Et se on vähän niinkun tupakan polton lopettaminen, et jos sulla ei oo itellä tahtoa lopettaa tupakan polttoa niin sehän ei onnistu. Tässä on varmasti ihan sama homma.

H: Onko sulla ollu sitte muuta tässä palvelussa kun se päihdeohjelma ja sitten se...?

A: Ei. Porttiin piti olla yks semmonen niinkun ylimääräinen aika ja mä olin jo ite sitä perumassa ku tuntu, että en mä sitä tarvi, ja sitte kuitenkin numerot on, että jos hätä tulee niin saa mennä vaikka 24/7 sinne. Mut sieltä tuliki sitte, se oli sairaslomalla tää henkilö, nii mä sitte peruutin sen ja sanoin että mä sitte tarpeen vaatiessa tuun. Mutta enpä oo tarvinnu.

H: Minkälaisia asioita te ootte käsitelly siellä portissa?

A: Ihan oikeestaan tätä ihan samaa. Alkoholin käyttöä ja sitten juuri näitä ihan samoja tekijöitä, että missä se alko liikkuu ja niin poispäin, mitkä on ne riskitekijät ja entäs sitten jos? Ja sekin on sillain hirveen ohjaavaa se Portin touhu että ei ne sano, että nyt sä oot niinkun nollatilanteessa läpi koko elämän, vaan sekin sitten siinä kun ihminen on erehtyväinen ja jos sitten mokaat niin nouse ylös. Ja sitten elä kato menneisyyteen, vaan kato tulevaisuuteen niinkun on tän valvojanki kans. Et silleen on kyllä ohjattu ihan tosi hyvin. Aikuista ihmistä joutuu nostaa joskus ylös.

H: Minkälaista apua sulle on ollu näistä päihdekeskusteluista?

A: Sillä laila ne on ollu hyviä tilanteita, et jos on tullu sellanen riskitilanne et nyt siellä on se riskitekijä, niin on mun mielestä ollu hyvä että se on ollu just ennen sitä. Niin se on antanu semmosen kannusteen että on pystyny sit hypätä siitä, että pääsee sen jonkun tietyn tilanteen yli. Olkoon nyt vaikka jotkut syntymäpäivät tai joulut, pikkujoulut. Joku tämmönen. Niihin piti keksiä sitten vaan joku. Työpaikan pikkujoulu oli tuolla 70km päässä, niin hyvä syy että mä lähen autolla. Niin ei tarvi miettiä että mitä mä selitän kellekin. Miks en ota. Se oli hyvä sanoa, että mä lähen tästä vielä kotia. Elikkä aina piti miettiä tämmönen.

H: Niin, niinkun semmonen suunnitelma?

A: Niin. Kun kuitenkin en sillälaila nyt huutele kaikille. Et sen verran nolo tilanne itelle.

H: Mites sitten sun oma asenne tätä yhdyskuntapalvelua kohtaan? Millä tavalla se on vaikuttanu?

A: Siis pitää kattoa peiliin. Senhän mä sain mitä mä tilasin. Mä oon niinkun sitä mieltä. Ja se on ihan niinku oikeen että mä, se on ihan hyvä että mä jäin kiinni. Mä oon ihan tyytyväinen. Koska ei voi tietää

että mihin se ois voinu mennä sitten, jos ihan oikeesti ei ois tullu sitä stoppia. Niin tuota, mun asenne on tämä.

H: Onko se ollu koko ajan samanlainen?

A: On, on kyllä. Että oppirahat on maksettu nyt.

H: Kuinka sitten sun motivaatio tähän suorittamiseen, minkälainen se on ollu?

A: Siis ei siinä mitään. Se on ku kalenteriin sovitin, mähän elän työni kans ja kalenterin kans muutenkin, niin ei tää oo sen kummempaa. Katotaan kalenteriin mihin lähetään. Ja sitte ku tämä on, nii tänne tullaan ja sillä selvä, että ei mulla siinä. Alku oli hankalaa sillä lailla että voi ei, tiiäkö, että enhän mä oo tämmöseen tottunu. Mutta nyt ku se on täällä mukana nii oon miettiny, että no mitäs sitte ku mä jään pois. Että pitäskö mun sanoa että voisinkin tulla joskus vapaaehtoiseks. No ehkä en vielä, ehkä mä sitten ku oon eläkkeellä. Niin tuota että sillälaila. Tää on ihan kivaa hommaa. Ja sitten kun näkee näitä tässäkin näitä, jotka tarvii ihan oikeesti oikeesti apua, jotka eivät ole itse sitä aiheuttaneet. Niin tuota se on ihan hyvä, näkee tuotakin. Nii muistuttaa siitäkin.

H: Entä sitten sun sitoutuminen suorittamiseen?

A: Niin siis se on, minä olen sitoutunut tähän suorittamiseen. Ei se oo sen kummempaa. En mä osaa.. mä en tiiä oikeen mitä sä tarkotat sillä mutta... Olen sitoutunut.

H: Entä sitten sun omat voimavarat? Onko niiden suhteen tullu yllätyksiä?

A: Ei sillain. Onneks on tän valvojan kans, joka tässä äsken oli paikalla, oikeesti se pitää niinkun vetää siihen. Hän on niinkun oikea ihminen oikeassa työssä, mä tykkään todella paljon. Ja tuota just sitä että nyt pitää niinkun ottaa se loma, koska mulla ei oo ollu lomaa. Ja sitte mä pelkään sitä, et jos ei sitä tuu, niin mitä sitten tapahtuu. Kun mä tiiän, että mistä se on alkanu, niin se on se väsymys ollu se yks työosa siitä.

H: Niin siinä rikosessa?

A: Niin. Että mistä se alkoi tämä koko homma. Niin siinä on ollu väsymys yks homma ja elämänmuutokset ynnä muuta. Ja sieltä kun se lähti, niin mun pitää yrittää välttää sitäkin. Että tuota muistaa sanoa ei, ihan oikeesti joka paikkaan. Ettei mun tarte olla suuna päänä kaikille sanomassa, että mä tuun auttaan ja että kyllä minä. Että niitä mä oo opetellu tossa ihan yksityiselämässäkin. Että on pakko olla vaan hiljaa.

H: Niin, ihan sitä omaa jaksamista ajatellen, kyllä.

A: Niin, niin. Ja sitä ne opetti myös täällä, ihan tässä ohjauksessakin opetti sitä, että pitää olla tietyllä tavalla niinkun itserakas.

H: Niin pitää tietää ne omat rajat. Mitä jaksaa ja mitä sitten ei jaksaa.

A: Niin, niin. Ei tarte niinkun muille näyttää, että taas se on siellä niinkun suuna päänä.

H: Niin, ei tarvi olla mikään yli-ihminen.

A: Niin, niin.

H: No mites se sun nykyinen elämäntilanne, minkälainen se on?

A: Tää on hyvä. Joo mä ainakin sillain että tuota, en mä voi moittia. Ja jos alkosta puhutaan, niin en mä tiiä, että tekeekö mun oikeen mielikään. Että sillain on tullu, että jos miettii että jos kun mä otan, miten huonon olon siitä saa. Niin tuota, en mä oikeen tiiä, että haluanko mä sitä enää.

H: Kauanko sä oot ollu nyt raittiina?

A: Kauan, marraskuusta. Ois pitäny laittaa päivä ylös.

H: Niin, että on useampi kuukausi.

A: Miten sulla se raittius on vaikuttanu tähän suorittamiseen?

A: En mä tiä, ei kai se oo...

H: Jos vertaa niinkun siihen että jos sä edelleen jatkaisit, joisit?

A: Joo, siis ei tulis silloin mitään. Kyllä, koska sen ties silloin sen oman olotilan. Se on se apaattinen olotila ja se ikuinen väsymys ja niin pois päin. Muistaa justinsa sen olotilan, minkä se sai se alkoholi aikaan, ja sitten se, että se sai sen aikaan että sä olit hirveen väsyny ja sit sä otit alkoholia että sä piristyt. Ja sitte ku sä otit sitä alkoholia nii sä väsyit. Eli se kierre oli niinku ihan jatkuva.

H: Kyllä, oravanpyörä.

A: Niin, niin. Niin tuota. Nyt väsyttää niin sitten väsyttää. Eikä hävetä yhtään mennä illalla puoli yheksältä nukkumaan, kun väsyttää. Että niinkun sillain, ettei tartte sinnitellä eikä mitään. Että huomattavasti seesteisempi. Todella seesteisempi elämä.

H: Mitä kautta sä silloin lopetit, lopetiksä itsenäisesti vai oliko sulla jotain apua siinä?

A: Mä lopetin itsenäisesti, mutta sitten mä hain ite Portista apua. Elikkä sitten heti kun mä jäin siitä rattijuopumuksesta kiinni, mähän menin Porttiin seuraavana päivänä. Elikkä mä menin sitä kautta heti. Elikkä mä lähin sieltä hakeen sen avun. Ja mä tiän, että, oon sanonu sen niin monta kertaa, että se ovi pitäis avata, niinkun aikasemminkin. Mutta se kynnyks avata se ovi, aivan mielettömän korkea. Ja sitten kun avas sen oven, niin ei se ollukkaan niin kamalaa. Että nyt tietää, jos tulis tilanne, koska ei voi tietää, se tietää et sinne voi mennä.

H: Mikä sut sai tekemään sen, että sä avasit sen oven?

A: Se rattijuopumus. Että mä ajoin sen ratin, niin se oli se viimeinen. Että siitä oli lähettävä hakeen apua.

H: Se oli sulle semmonen herättävä tekijä.

A: Niin.

H: Mites, onko sulla muiden päihteiden käyttöä ollu?

A: Ei. Aikoinaan oon polttanu tupakkaa. Lopettanu sen 14-15 vuotta sitten.

H: Entäs sitten, sä mainitsit työn... Käytkö sä tässä ykp:n ohella ihan palkkatöissä?

A: Joo, joo. Tai siis mä oon yrittäjä.

H: Aa sä olet yrittäjä.

A: Joo. Niin mä saan sillain määriteltyä tuon työajan itse ja sitte nämä että mä pystyn sillain sovitteluun. Mutta sitten taas että mun on pakko suorittaa sitä työtä, koska sitten se on taas kiinni euroista, mitä kotiin tulee. Niin se on sitten semmonen, että nää pitää sovitella. Että mä en pysty tekemään tätä, että tekis niinkö putkeen kaikki. Nii ei voi. Se on sitten tilipussiin liian iso lommo.

H: Minkä alan yrittäjä sä oot?

A: Asiakaspalvelu.

H: Jos aattelee, että sä yrittjänä toimit, niin kuinka ison osan päivästä se sun työ vie?

A: Se riippuu päivästä. Elikkä se joskus alkaa aamu kaheksalta ja sit se loppuu ku oon illalla kotona, kun mulla on lääninä koko Suomi, niin se saattaa olla vaikka puoli ykstoista ku mä oon illalla kotona. Ja sitte saattaa olla niin, että se alkaa yheksältä ja loppuu vaikka kolmelta. Elikkä ihan päivästä riippuvainen. Että se on ihan niin epäsäännöllisen säännöllinen kun olla ja voi.

H: Siinä on varmasti puolensa ja puolensa.

A: On, on kyllä.

H: Onko se vaikuttanu sun jaksamiseen, kokonaisuutta ajatellen?

A: No ei enää. Mutta silloin aikoinaan kun oli nää elämänmuutokset päällä, niin todellakin vaikutti jaksamiseen. Siellä oli niin paljon niitä muutoksia.

H: Mitä muutoksia sä tarkoitat?

A: Siis siellä tapahtu sillain kun tuota, kun mä oon alihankkija yrittäjänä, niin tuota, sanottiin että sua ei tarvita enää. Niin ettiä sitten uutta työtä ja niin pois päin. Ja sitten se, että sen toisen lopettaminen ja uuden alottaminen. Ja siihen opiskelut ja ynnä muuta, niin se oli aivan mieletöntä haipakkaa. Aivan älytöntä. Ja siinä on sitten ne tekijät mitkä lähti sitten siihen, millon alkoholi lähti mukaan kunnolla.

H: Miten se sun jaksaminen sitten nykyään?

A: Tää on hyvä, ei mulla oo mitään hätää. Niinkun mä sanoin, niin väsyttää kun väsyttää, mutta kyllähän energiaa on ihan eri lailla. Kyllä sillä lailla, mutta kyllä mä sillain energiaa säästelen. Niinkun mä sanoin, että pitää olla niinkun tietyllä lailla itserakas. Niin vaikka mä jaksaisin, mutta mua ei huvita, niinkun periaatteella se. Että mä vaan oon, silloin kun on siihen aikaa. Mun työ on silleen hektistä, kun mä ajan niin paljon autolla ja oon asiakkaitten kans tekemisissä, ja vaikka mä sanoin että se ei oo fyysisesti raskasta, mut se on henkisesti hirveen raskasta. Elikkä henkisesti alakin on semmonen et se on henkisesti hirveen raskas. Ja sitten sä joudut olemaan skarppi kun sä ajat autolla, sun pitää olla skarppi ku sä oot asiakkaitten kans tekemisissä, kun sä heidän kanssaan toimit. Ja sitten taas kun sä lähet ajamaan kotia, niin sun pitää olla skarppi. Ja vaikka joku sanoo, et sä et oo tehny mitään koko päivänä, mä oon ihan hyytelöä kun mä meen kotiin. Et sitten on vasta se aika et mun ei tarte keskittyä mihinkään.

H: Niin, nimenomaan se että joutuu koko ajan keskittymään niin...

A: Niin, että jos se ois vaan polkupyörällä johonkin, ja sitten tekisit siinä niin se ois ihan eri asia, koska se ei oo kun vain se aika minkä sä teet, mutta kukaan ei laske sitä että sä istut vaan autossa. Se ei niinkun, siinä vaan pitää keskittyä.

H: Silloin ku sä oot ajanu sen ratin, niin eikös sulla oo lähteny ajokortti? Sä oot saanu sen sitten jo takasin?

A: Joo, joo. Ja mullahan on alkolukko, elikkä senhän saa niinkun alkolukolla. Mulla on alkolukko nyt tammikuuhun asti vielä. Että sillä saan ajella. Siihen mä silloin laitoin se, sain sen tuomion myötä sen luvan, että alkolukon persuteella.. siihen piti vaihtaa ne ajokortit ja siellä on se merkintä siinä ajokortissa, että se on vain se yksi ajoneuvo mitä saa ajaa. Mäkään en sitä tajunnu silloin että sen saa niinkun heti sen kun vaan kävelet poliisilaitokselle. Mäkin vetkuttelin ku nolo tilanne tietenki, hävetti niin hirveesti ennen kun mä kävelin sinne sisälle. Senhän saat niinkun heti mukaan sieltä väliaikaseksi ja sitten tulee se...

H: Mitä kautta sä sait tietää tuosta?

A: Mun mielestä se oli just täältä valvojan kautta. Joo, kyllä. Mut sehän on jännä sitte, ennen kun tuota toi alkolukko tuli tohon autoon, niin tiedoksi sullekin, nuo autothan on merkattu. Elikkä poliisi tietää, millä autolla se on ajettu. Nää uuet poliisiautot, sitä mukaa kun ne tulee, niin meiatkin pysäytettiin sillain et mun mies ajo autoo, ja tuli poliisi vastaan, niin samantien, ei ajettu ylinopeutta eikä mitään, niin se ajo perään se poliisiauto ja pysäytti. Mä sanoin sitten mun miehelle, että tää auto on merkattu. Kun päästiin kotiin, niin se rupes selvittää sitä. Ne tosiaan merkitsee nää autot. Ihan sama oliko sulla autovero maksamatta tai jotaki, ne pyörähtää perään.

H: Minusta niissä on joku semmonen automaattinen lukija, joka lukee rekisterinumeron ja hälyttää jos siinä on jotain.

A: Joo, se on aivan totta.

H: Mutta sehän on todella hyvä keksintö.

A: Joo, on, on. Esimerkiks valvoja ei sitä tienny kun sen aikoinaan kerroin, että ookko tienny et autot on merkattu. Mut sitten kun tuli se alkolukko, niin se loppu siihen. Paitsi että mulla oli kaksi päivää autovero maksamatta, kun olin työreissulla, niin poliisi pysäytti. Niin sanoivat, että ookko tietonen että sulla on vero myöhässä. Sanoin, että no ei varmaan oo, että mä oon sen laittanu maksuun. Ne sano että se on kaks päivää, että tarkistakko tilanteen. Mä sanoin että kun pääsen tonne kaupan pihaan parkkiin, niin mä katon sen. Katoin sitten Trafín sivuilta nii se oli kaks päivää myöhässä, että mä sen sitten maksoin sen siinä saman tien ennen kun lähin liikkeelle. Oli se maksamatta. Mutta mä pistin sen tämän muuttohäskän syyks, siellä oli joku toinenki lasku maksamatta.

H: Mutta että tuo alkolukko oli sulle semmonen asia, että se mahdollisti sulle sun työssäkäymisen?

A: Kyllä, kyllä.

H: Mitä sitten, jos sä et ois saanu sitä?

A: No kun mä en oikeen tiä... Siis mun työhän ois menny. Jos mä en ois saanu sitä, niin eihän mulla ois enää toimeentuloa. Elikkä mun työ on niin liikkuvaa, mä en pysty tekemään sitä paikaltaan, ei pysty. Se ois silloin konkurssi yritykselle, se tarkoittaa ihan tasan tarkkaan sitä.

H: Että siinä tapauksessa se on ollu aika ratkasevassa asemassa myös.

A: On, on. Se on niin kauan ollu mulla sillain, et elän sillä.

H: Entä sitten sun perhe ja lähiverkosto, onko he auttanu sua?

A: Joo, mies on auttaa. Hän on ollu niinku tukena sekä hyvine että huonoine päivineen. Että kyllä se välillä muistuttaa, kun sillekin tulee se huono päivä, kyllä se välillä muistuttaa nyt kun on päästy tähän tuttuun arkeen. Mutta silloin alussa ku mulla oli tosi huono olo ja niin pois päin, niin oli kyllä tosi hyvä tuki. Mutta lapsethan ei tiäkkään. Elikkä en oo niille kertonu. Me on pietty se, tuumattiin että pietään niinkun omana tietona.

H: Onko sulla monta lasta?

A: Kaks.

H: Onko he minkä ikäisiä?

A: Ne on aikuisia, on jo lapsenlapsiakin.

H: Mikset sä oo halunnu heille kertoa?

A: Se hävettää. Sitten meillä on sillä lailla, että mä tiän, että jos mä kertoisin sen pojalle... Tyttöön voi luottaa, mutta poika on niin paljon hölösuu, että se kertois sen omalle vaimolleen. Ja sitten mä tiän, miten se vaimo kertois sen omalle äidilleen ja isälleen ja niin pois päin. Niin ihan senkin takia, että se leviäis niin älyttömän nopeaa, että se ei pysy siinä sisäpiirissä, minkä haluais. Niin mä oon niin kauan ollu tekemisissä, että mä tunnen omani. Että jos tytölle kertois, se ei puhuis kellekkään koskaan mitään. Mutta tosissaan en voi, se on niin monta kertaa tullu takasin. Nyt se on menny se asia jo eteenpäin.

H: Mites sitten ystävät, läheiset...?

A: Ei, ei.

H: Ei tiedä?

A: Ei, ei. Mul on ainut hyvä ystävä, joka on ihan oikeesti sellanen et sille pystyis purkaan sydäntä. Kun siellä oli sitten sellanen tragedinen tapaus syksyllä, sen mies lopetti päivänsä, niin hänellä on omat ongelmansa siellä. Niin en oo pystyny puhumaan. Se meni sillain, että kun tavataan, niin se menee siihen kuuntelemisen puolelle.

H: Että sä kuuntelet sitten hänen murheitaan?

A: Niin. Niin mä en pysty. Mä aattelen, että mä en sitä taakkaa voi niinku lisätä, että siinä on jo ihan tarpeeks. Yli 40 vuotta olivat naimisissa, niin sitten toinen vielä löytää sen mitä on, tappo ihtensä ni löytää vielä hänet. Nii siinä on mun mielestä murhetta ihan tarpeeks.

H: Niin. Mutta kuka sitten kuuntelee sun murheita?

A: No nää on ollukki sen takia nää valvojat ja Portit niin hyviä. Nää on ollu siihen, kun tietää että pystyy luottamaan. Niin nää on ollu niitä reittejä. Että jos joskus jotakin tulee, niin kyllä mä näitä käytän niinkun avukseni.

H: Onko sulla muihin sosiaalipalveluihin mitään kontaktia?

A: Ei oo. Ja mäkin aattelin aikoinaan, kun on keskustellut, että on niinkun väärin, että niinkun lääkärit ei pidä niinkun Porttia minään, kun on puhunu niinkun lääkärin kans. Niin tuota, ne suosittelee sitten oman talon palvelua niinkun muualta, mikä sitten tietysti maksaa hunajaa. Että mun mielestä se on niinkun väärin, että raha on se ratkaseva tekijä. Ja jos joku tulee kysymään et sieltä ei saa apua, niin silloin pitää kyllä katsoa peiliin. Että Portista saa kyllä avun. Ja nämä oli meiän ihan parhaat ystävät, tämä jonka mies teki itelleen tämän, niin sillohan mä vein ne viimeiset humalat. Koska se oli niin järkyttävää mulle se tieto. Mähän jouduin olemaan viikon pois töistä, ei musta ollu töihin menijäkskään. Niin avun sain sitten tuolta Portista.

H: Tuliko sulla silloin se ratti?

A: Ei, se tuli jo aikasemmin. Mutta siinä tuli silloin se takapakki. Niin siinä mä kävelin sitte Porttiin. Se, että se ei sitte jatkunu. Niin siitä mä tykkäsin, että ei saa moittia missään tapauksessa. Mutta niinhän se on yleensä, että ei lääkärit tykkää, jos sä meet hierojalle, vaan se tabletilla korjataan. Ja hierojat on sitä mieltä, että tableteilla ei korjata.

H: Niin siinä on ristiriitaa. Että kannattaa tehdä niinkun säkin oot tehnyt, että luottaa siihen omaan kokemukseen, että mikä on itelle paras.

A: Kyllä.

H: Mites sä näkisit Rikosseuraamuslaitoksen kehittämismahdollisuudet? Mitä sulle tulee siitä mieleen?

A: No niinkun se oli, niin tää on ensimmäinen kerta ja viimeinen kerta niin tuota, täytyy sanoa että mä oon väärä ihminen sanomaan. Että mä oon tykänny siitä palvelusta niin mä en pysty kyllä... Jos pitää niinkun kehittää niin mä en tiä... Että sillälaila että kun mäkin oon kahden ihmisen kanssa ollu tekemisissä, toinen vanhempi ja toinen nuorempi, niin kyllä sen näkee sen kokemuksen syvän rintaäänän siitä, että se on jouhevampaa ja joustavampaa. Se on sillälaila miellyttävästi tiukka tää valvoja. Mut sitten sää nuorempi valvoja, se on varmaan että joutuu ihan joutuu opiskeleen vielä alaa. Että sen näkee sillälaila, pitää unohtaa että hei mulla on ihan työkin, että sitä pitää tehdä. Et joutuu niinkun sanomaan, että tää on keskusteltu tää asia jo, ja sitten se, että tulen olemaan lomalla. Niin oli sitten sitä mieltä, että ei välttämättä. Niinkun sanoin, että tää on keskusteltu jo tää mun lomajuttu, mä sanoin et mä piän sen loman. Ja hän oli sitä mieltä et mä piän sen loman, ja toinen oli vähän sitä mieltä et ei. Että sillai. Mutta kaikki pitää opetella ja opiskella. Että koska jos siinä tulee se väsymys, niin mä ainakin pelkään sitä, että sitten tulee se ärsytyskäyrä ja sitten mä lähen hakemaan jostain muualta sitä tai alkoholista sitä lohtua. Niin sitä mä yritän välttää niin viimesen päälle, kun olla ja voi.

H: Niin, ja justiin niin niin kuin oot tehnykki, että silloin pitää vaan sanoa, että sä tiedät ne omat riskitekijät. Ja että ne pitää ottaa vakavasti.

A: Kyllä, kyllä.

H: Mut sitten jos aattelee nuorta työntekijää tälläsessä työssä, niin eihän sitä muuten opi, kun työtä tekemällä.

A: Juuri näin. Sillä mä sanonkin, en mä muuten pysty sanomaan. Mut hyvä, että siellä on joku, joka pystyy sanomaan, että näin tätä tullaan hoitamaan. Ja tottakai, näin nämä menee eteenpäin ja maailma menee eteenpäin. Mutta jos ois, niinkun mäkin oon aatellu, jos ois ollu just sillon kun mä menin ekan kerran. Voi kauhea, kun mä pelkäsin sillon, koska mä aattelin et se syyttävä sormi tulee joka paikasta, mitä ei oo tullu niinku yhtään kertaa. Ja justiin se Portin kynnyks, että ne tulee syyttämään. Nii ei kertaakaan.

H: Oliko sulla se sama pelko valvojaa kohtaan?

A: Kyllä joo sillon ku menin. Joo kyllä. ”Mitäs sä nyt oot menny tekemään”, ”anna kuule olla viiminen kerta”, ei oo mitään sellasta. Lempeän tiukkaa ohjausta.

H: No mitä, jos sun valvoja olis ollu semmonen syyttävä sormi, niin mitä sä aattelet että...

A: No mähän oon sen verran itsepäinen junttura, että mullahan ois kapina heti päällä. Että mun luonteeseen se vaikuttais sillä tavalla. Tiedän sen.

H: Oiskohan se sitten mahdollisesti asettanu jotain ongelmia tälle?

A: Varmaankin. Yhteistyö ei varmaan ois pelannu niin kuin se on pelannu. Että varmasti vaikuttais siihen.

H: Oisko sun mielestä voinu lisätä jonkinlaisia toimintoja tähän rinnalle?

A: Mä en osaa sanoa. Ihan oikeesti kun ei oo ja toivottavasti ei tuu kokemusta enempää, niin en pysty sillä lailla sanomaan. En oo niinkun kaivannu mitään.

H: Niin, et oo osannu sillä tavalla tarvita muuta?

A: Niin.

H: Miten sitten, oisko mahdollista kehittää sitä tukea, mitä täältä on saanu?

A: Kamalaa, kun mä en osaa sanoa. Kun mun mielestä mä oon saanu sen mitä mä oon tarvinnu. Ja sitte mä tiän, että jos hätä tulee, niin ne on ne avoimet ovet, mitä toivottavasti en tarvitse, mutta se on niinkun se, ne on avattu ne ovet jo. Ja toivon sydämeni pohjasta, että osaa elää tämän lopun elämän, niinku on eläny tossa aikasemminki, niin ei mun tarteis miettiä tämmöitä asioita.

H: Mutta se on sun kokemus, niin sillon se on ihan oikein.

A: Kuitenki, joka kerta ku on valvojan kanssa ollu, nii on ollu sillain kysytty miten menee ja mitä kuuluu, niin se on riittäny mulle.

H: Niin, sellainen henkinen tuki.

A: Niin, niin.

H: No onko sitte RISE:ltä tullu mitään haasteita?

A: Ei.

H: Että ootte saanu kaikki aikataulut sujumaan ja...

A: On. Tässäki aikataulussa nii yks ainut on ollu minkä oon joutunu, mut seki onnistu sitte tosi näppärästi. Olin unohtanu tämän, kun sitten sovin toisen lastenlapsiin ja heidän harrastusmatkaan kohdistuvan, tyttö tarvihti lapsilleen valvojan mukaan. Mä nohdin sen sitten sillon, niin se saatiin kyllä hoidettua tosi hyvin, että ei ollu mitään. Mä oon pyrkinykki, että ku sen saa niin pitkälle aikaa, kun tuo mun työ on sitä kalenterisointia, niin mä oon sitte saanu tämänki heti sitten elokuulle ku lomat loppuu niin aika, jollon sit suunnitellaan se loppuaika. Niin se on sillain et ku ne on kalenterissa, niin mä pystyn myös kalentersoimaan sen työaikani. Niin sitten ei tarvi tehdä niitä vekslauksia.

H: Niin, ennakoida ja suunnitella.

A: Niin, niin.

H: Onko sulla ollu minkäänlaista, koko tätä suoritusta ajatellen, ollu mitään haasteita, ongelmia siinä?

A: Ei.

H: Sulla on menny jouhevasti?

A: Joo, ei mulla oo siinä mitään. Ja kun pelisäännöt on tehty selväks, elikkä myöhästyä ei ja jos on sairas niin tarvii lääkärintodistukset ja jos ajetaan kolari, niin poliisilta lausunto. Elikkä syy pitää olla, että se tehään nyt niinkun kurinalaisesti, mikä on niin että mä oon ansainnu tämän, itehän mä oon tän aiheuttanu. Niin sillä selvä. Mutta mun työ on samanlainen. Jos mulla on tapaaminen asiakkaan kanssa kello jotakin, niin silloin siellä ollaan. Tosin voi lipsahtaa vaikka 5 minuuttia, mutta tosiaan se pitää olla niinkun ajoissa sovitussa aikataulussa. Ja sitä oon vuosia kuitenkin tehny. Tää on sillä lailla ihan ok.

H: Tuleeko sulla mieleen mitään, mitä oisit halunnu, että tehdään toisin?

A: Ei. Eikö oo yksinkertaisia vastauksia?

H: Kyllä!

A: Mutta mä oon kyllä ihan oikeesti niin, Risellä valvoja joka otti ensimmäisenä vastaan ja, oon todella tyytyväinen. Ja kaikki nämä keskustelut ja nämä mitä on ollu, niin...

H: Niin, mitäpä sitä sitten hyvää muuttamaan.

A: Niin. Kun mä en pysty, niinku mä sanoin niin lyhyt kokemus ja toivottavasti ensimmäinen ja viimeinen, niin mun ei tarvi tämmösiä miettiä. Miettikööt ne, jotka tarvitsee. Rumasti sanottu, mutta kuitenkin. Ja varmaan niinku RISE:n ohjelma, niin ne tarkoittaa hyvää. Ja se on niin ihmisestä kiinni, että jos sä et oo vastaanottavainen, että mikään ei kelpaa ja kaikki on päin prinkkalaa ja kaikki on huonosti, niin kaikki nää varmasti vaikuttaa. Niin varmasti kaikki tälläset vaikuttaa. Ja sit jos ei oo tahtoa muuttaa sitä omaa elämäntilannettaan, niin et sä oo silloin vastaanottavainen mihinkään. Että näin se vaan menee. Niin omalta osalta mä en pysty moittimaan. Eikä toivottavasti tarvi ku tuolla iltatorilla sanoa päivää tai iltaa.